

Průvodce tvorbou politik pro ekonomiku dobrého života

Jak vytvářet hospodářské politiky,
které budou na první místo
klást blaho lidí a planety?

**WELLBEING
ECONOMY**
ALLIANCE

Průvodce tvorbou politik pro ekonomiku dobrého života

Jak vytvářet hospodářské politiky, které budou na první místo klást blaho lidí a planety?

wellbeingeconomy.org
info@wellbeingeconomy.org
Facebook.com/weallalliance
@WEAll_Alliance
@WEAll_Alliance

Český překlad publikace vznikl v rámci české části kampaně Climate of Change – projektu People and Climate: End Climate Change, Start Climate of Change, podpořeného v rámci programu DEAR Evropské unie. Za obsah publikace je zcela zodpovědná Ekumenická akademie, z. s. a nemůže být považován za stanovisko Evropské unie.

www.ekumakad.cz
Facebook.com/ekumakad

Poznámka k překladu: Kde je v originále užito „wellbeing“ a „wellbeing economy“, je v českém textu zpravidla „dobrý život“, „ekonomika dobrého života“, někde je užito „blahobyť“ nebo „kvalita života“, ojediněle „pohoda“.

Vznik Průvodce tvorbou politik ekonomiky dobrého života – proces spolupráce

Jádrem tohoto Průvodce tvorbou politik ekonomiky dobrého života je **spolupráce**. Při tvorbě politik platí, že spoluúčast vede k inkluzivnějším a udržitelnějším výsledkům. Výzkumy navíc ukazují, že samotný akt účasti je pro dobrý život zásadní. Z těchto důvodů pro nás bylo důležité, aby tento průvodce byl produktem smysluplné spoluúčasti.

Věříme, že tomu tak je. Když jsme začali tento projekt, oslovili jsme členy WEAll, zda by někdo neměl zájem podpořit vývoj této příručky. Odezva nás ohromila. Více než 70 dobrovolníků z celého světa se podělilo o svůj čas, odborné znalosti, vědomosti a postřehy, aby vznikl průvodce, který je dnes před vámi.

Tuto příručku by nebylo možné vypracovat bez zapáleného hlavního **redakčního týmu**, který se téměř rok scházel každý týden, aby podpořil její přípravu, vypracování, výzkum a revizi. Jsme vděční našim **partneřům v jednotlivých zemích**, kteří nám poskytovali strategickou podporu po celou dobu přípravy této příručky a kteří vypracovali případové studie, které tuto příručku ožívají. Zvláštní poděkování patří **všem členům, kteří přispěli** k vytvoření této příručky poskytnutím případových studií, zdrojů a nápadů. Jednalo se skutečně o společné úsilí a těšíme se na to, jak se dále rozšíří.

Vedoucí projektu: Amanda Janoo

Návrhový tým: Gemma Bone Dodds, Andrea Frank, Jakob Hafele (Zoe), Malin Leth, Andrew Turner a Michael Weatherhead. S poděkováním Robertovi Pollockovi a Katie Gallogly-Swan za spolupráci s redakčním týmem v průběhu práce.

Spolupráce zemí: Yannick Beaudoin, Anna Chrysopoulou, Justin Connolly, Paul Dalziel, Jeremy Fackenthal, Jesse Knapp, Suzy Morrissey, Eduard Müller a Andrew Schwartz.

Přispěvatelé a recenzenti obsahu: Naomi Bourne, Laura Buckwald, Matthew Burke, Geraldine Campbell, Beth Caniglia, João Daniel De Carvalho, Juan Pedro Castro Baeza, Alvaro Cedenio Molinari, Nigel Cohen, Luca Coscieme, Michael Danson, Sandrine Dixson-Declève, Kate Downes, Margareet Frieling, Scherto Gill, Ana Gómez, Doreen Grove, Terry Hearn, Till Kellerhoff, Natalie Hemmings, Alan Higgins, Rutger Hoekstra, Lisa Hough-Stewart, Peter Jones, Osbert Lancaster, Michelle Maloney, Jacqueline Mcglade, Julie Mclachlan, Aileen Mcleod, Frank Murillo, Pavathy Nair, Deissy Perilla, Rachel Pryor, Alex Nichols, Garrett Thomson, Isabel Nuesse, Robert Pollock, Maaike Stoel, Claire Sommer, Katherine Trebeck, Usman Tufail, Jessie Xu.

Ilustrace: Marina Roa

Design: Diana Cuéllar

The Wellbeing Economy Alliance, Aliance pro ekonomiku dobrého života (WEAll), je významná globální organizace, která spolupůsobí jako katalyzátor změn ekonomických systémů směrem k realizaci ekonomiky dobrého života. Klíčovou úlohou WEAll jako organizace je propojovat různé prvky hnutí za ekonomiku dobrého života a vytvářet novou spolupráci mezi aktéry působícími v různých oblastech a vrstvách ekonomického systému.

Obsah

Shrnutí 5

Proč navrhovat ekonomiku dobrého života? 6

Co je to návrh politiky ekonomiky dobrého života? 8

Struktura průvodce 10

1. Vytvoření vize dobrého života 12

1A. Pochopení toho, co je důležité pro dobrý život 14

1B. Vytváření a sdělování vize dobrého života 16

1C. Měření kvality života 18

2. Navrhování strategie pro ekonomiku dobrého života 20

2A. Identifikace činností a chování v oblasti ekonomiky dobrého života 22

2B. Sladění institucí a zúčastněných stran pro dobrý život 24

2C. Zvládání kompromisů a dynamiky moci 26

3. Posuzování a výběr politik v oblasti ekonomiky dobrého života 28

3A. Hodnocení a reforma stávajících politik 30

3B. Spoluvytváření nových politik pro ekonomiku dobrého života 32

4. Provádění politik v oblasti ekonomiky dobrého života 34

4A. Podpora realizace politik na místní úrovni 36

4B. Participativní monitorování realizace 38

5. Hodnocení dopadů politiky na kvalitu života 40

5A. Hodnocení kvality života 42

5B. Identifikace osvědčených postupů a získaných zkušeností 44

Další kroky 46

Shrnutí

„Chyby ekonomie hlavního proudu a HDP jsou nyní dobře zdokumentovány. Co je potřeba, je praktický návod, jak vybudovat ekonomiku dobrého života a jak tento přechod organizovat demokratickým a participativním způsobem. Takový průvodce může pomoci institucionalizovat tento proces, poskytnout nástroje tvůrcům politik, sblížit akademickou obec a tvůrce politik a představit ekonomiku blahobytu jako proveditelnou alternativu!“

Till Kellerhoff, Římský klub a člen WEAll.

Vítejte v Průvodci tvorbou politiky pro ekonomiku dobrého života. Tuto příručku spoluvytvořila Aliance pro ekonomiku dobrého života (WEAll), aby podpořila vizionářské tvůrce politik, jako jste vy, při budování spravedlivější a udržitelnější ekonomiky pro lidi a planetu.

Vlády po celém světě překračují rámec hrubého domácího produktu (HDP) a zavádějí nová měřítka pokroku, od Cílů udržitelného rozvoje (SDGs) k národním ukazatelům blahobytu. Toto hnutí je významné, protože nás posouvá od zaměření na „prostředky“, tj. hospodářský růst, k zaměření na dosažení „cílů“, tj. našeho kolektivního blahobytu.

Problém spočívá v tom, že naše současné ekonomické myšlení neurčuje pouze naše měřítka pokroku, ale také naše vládní struktury, společenskou mocenskou dynamiku a kulturní narativy. Rozvoj ekonomiky dobrého života se proto netýká jen jiných opatření nebo jiných politik, ale také změn našeho vztahu k ekonomice a našeho přístupu k jejímu řízení a správě.

S ohledem na tuto skutečnost není cílem této příručky říci, jaké politiky jsou potřebné k vybudování ekonomiky dobrého života, ale spíše prozkoumat, jak vytvořit politiky pro ekonomiku dobrého života. Uznáváme, že neexistuje univerzální přístup, neboť každá společnost má jedinečné struktury, hodnoty a cíle. Tento průvodce se proto snaží být praktický, aniž by byl příliš normativní, abyste mohli tyto postupy a myšlenky pro tvorbu politik přizpůsobit svému jedinečnému kontextu. Naším cílem je poskytnout v tomto průvodci výchozí bod pro tvůrce politik, kteří mají zájem o budování ekonomiky dobrého života, aby zvážili příslušné procesy, které je mohou na této cestě podpořit.

V této příručce najdete zdroje, nástroje, případové studie a návrhy, které vám mohou pomoci:

1. **Vytvořit vize**, rámce a měření **kvality života**.
2. **Navrhnout strategii** na podporu oblastí hospodářského života, které jsou pro náš blahobyt nejdůležitější.
3. **Posuzovat a spoluvytvářet politiky pro ekonomiku dobrého života** s cílem vytvořit soudržnou a inovativní kombinaci politik.
4. **Úspěšně realizovat politiku ekonomiky dobrého života** posílením postavení místních zúčastněných stran a komunit.
5. **Vyhodnocovat dopady politiky na kvalitu** učení, adaptace a na úspěšnost.

Smysluplná účast a holistické myšlení jsou základními rysy nejen ekonomiky dobrého života, ale také procesu, kterým se k ní dostáváme. Přístup k tvorbě politik pro ekonomiku dobrého života proto vyžaduje, aby se všechny výsledky vytvářely společně s komunitami a zúčastněnými stranami, které mají poznatky potřebné k vytvoření ekonomiky, jež je v souladu s jejich hodnotami a cíli.

Toto je pouze první verze Průvodce a doufáme, že v následujících měsících a letech budeme společně na Průvodci dál pracovat. Díky vašim experimentům, inovacím a poznatkům ukážeme, že ekonomika dobrého života je nejen možná, ale že už se uskutečňuje.

Proč navrhovat ekonomiku dobrého života?

Ekonomika dobrého života je navržena tak, aby v první řadě sloužila blahu lidí a planety, čímž zajišťuje sociální spravedlnost na zdravé planetě.

Hrubý domácí produkt (HDP): Celkový objem peněžní nebo tržní hodnoty veškerého hotového zboží a služeb vyrobených na území dané země v určitém časovém období. HDP nezohledňuje pozitivní či negativní efekty, které vznikají v procesu výroby a rozvoje – a které jsou klíčové pro prosperující společnost.

Na celém světě jsme svědky významných změn v chápání „pokroku“ a „rozvoje“. Společnosti a vlády přestávají hodnotit pokrok z hlediska HDP nebo průměrného příjmu a přecházejí k hodnocení pokroku z hlediska kvality našeho života a kolektivního blahobytu.

Tento posun v myšlení vychází z poznání, že o dobrém životě rozhoduje mnohem víc věcí než jen peníze. Rozhoduje o něm kvalita našich životů a vztahů a jistota naší budoucnosti. Zaměřili jsme velkou část svého úsilí na budování ekonomik, které dokáží vytvářet bohatství, a díky tomu jsme se v tom stali docela dobrými – celosvětové bohatství na dospělého člověka nyní dosahuje přibližně 77 000 dolarů¹. Takovéto průměry se samozřejmě zdají směšné, když víme, že polovina lidstva stále žije za méně než 5,50 dolaru na den² a že způsob, jakým toto bohatství vytváříme a rozdělujeme, ve skutečnosti situaci mnohých ještě zhoršuje.

Náš současný ekonomický systém byl navržen tak, aby podporoval růst, nikoli rovnováhu, a během pandemie COVID-19 jsme byli svědky ničivých důsledků této nerovnováhy. Ekonomická nerovnost během této pandemie prudce vzrostla, miliardáři zažívají rekordní nárůst bohatství, zatímco miliardy lidí se snaží vyžít z vládních podpůrných programů³. Nespravedlnost našeho současného ekonomického systému vede k rostoucí míře nejistoty, hněvu, zoufalství a osamělosti a to vede k sociálním nepokojům a nedůvěře vůči vládám, které tyto velké nerovnosti umožňují⁴.

Náš současný ekonomický systém nejen podkopává náš sociální blahobyt, ale ohrožuje i naše přežití. Naše planeta, náš domov, je na pokraji zhroutilí. OSN varuje, že změna klimatu se zrychluje mnohem rychleji, než se očekávalo, a ohrožuje náš přístup k potravinám, vodě a vzduchu⁵. Vědci navíc varují, že naše systémy výroby a spotřeby vedou k „biologickému vyhlazení“ volně žijících živočichů a rostlin, přičemž ztráta biologické rozmanitosti a rychlé vymírání milionů druhů rychle podkopávají naše vyhlídky na ozdravení ekosystému⁶.

Velká část našeho kolektivního váhání, zda se těmto krizím postavit čelem, pramení ze strachu z negativních dopadů, které by tato opatření měla na „ekonomiku“. Ekonomika je však jen slovo, kterým označujeme způsob, jakým vyrábíme a zajišťujeme vzájemně své potřeby. Každé zboží, které vyrobíme, nakonec pochází především ze země, a každá služba, kterou poskytujeme, je cenná, pokud přispívá ke kvalitě našeho života. Ekonomika není něco daného, jsme to my a máme moc vyrábět a poskytovat si věci navzájem způsobem, který napravuje historické nespravedlnosti, posiluje jednotlivce a obnovuje náš přírodní svět. S jasnou vizí a koordinovaným úsilím můžeme vytvořit ekonomiku

dobrého života. Ekonomiku, která podporuje prosperitu člověka na zdravé planetě.

Po celém světě vidíme, že tvůrci politik a vlády přijímají vizi ekonomiky dobrého života. Jako první vlády Nového Zélandu, Finska, Walesu, Islandu a Skotska vytvořily partnerství Wellbeing Economy Governments (WEGo), aby se vzájemně podpořily při budování ekonomik, které kladou na první místo blahobyt svých obyvatel a planety. Toto hnutí se však neomezuje pouze na Sever a mnoho z nejnovatějších přístupů k tvorbě politik ekonomiky dobrého života pochází z globálního Jihu.

Ačkoli se konečná podoba a struktura ekonomiky dobrého života liší v závislosti na kontextu, existují některé základní rozměry této ekonomiky, které spojují naše potřeby:

- 1. Důstojnost:** Každý má dostatek prostředků k tomu, aby žil v pohodlí, bezpečí a štěstí.
- 2. Příroda:** Obnovená a bezpečná příroda pro vše živé.
- 3. Propojení:** Pocit sounáležitosti a instituce, které slouží společnému dobru.
- 4. Spravedlnost:** Spravedlnost ve všech svých rozměrech je základem ekonomických systémů a rozdíly mezi nejbohatšími a nejchudšími se výrazně snižují.
- 5. Účast:** Občané jsou aktivně zapojeni do svých komunit a místních ekonomik.

Hnutí za ekonomiku dobrého života proto překračuje rámec pouhého napravování, léčení a přerozdělování a buduje ekonomický systém, který se povede hned napoprvé. Jde o aktivní spoluvytváření lepšího světa, podle našich představ, prostřednictvím participativních procesů. Jde o změnu způsobu, jakým nahlížíme na ekonomiku, jak ji řídíme a jak se do ní zapojujeme, aby byla zajištěna důstojnost a spravedlnost. Tím, že si uvědomíme, že konečným měřítkem našeho úspěchu není bohatství, ale dobrý život nyní i pro další generace.

Ekonomika: Způsob, jakým si navzájem zajišťujeme své potřeby.

Ekonomie: odkazuje na to, co jsme se rozhodli, že by mělo být cílem ekonomiky, a zahrnuje modely a teorie, které lidé vytvořili a rozhodli se je používat k dosažení tohoto cíle.

Partnerství WEGo (Wellbeing Economy Governments, Vlády pro ekonomiku dobrého života): WEGo je partnerství národních a regionálních vlád, které podporuje sdílení odborných znalostí a přenositelných politických postupů s cílem prohloubit jejich porozumění a podpořit jejich společnou ambici budovat ekonomiku dobrého života. WEGo vzniklo na základě iniciativy WEAll a v současné době zahrnuje Skotsko, Nový Zéland, Island, Wales a Finsko.

„Potřebujeme nový příběh a změnu pohledu na svět. A uznání vzájemného propojení lidí a planety – sociálního a environmentálního blahobytu. Potřebujeme nová měřítka úspěchu, která nás posunou za hranice HDP a uznají nedostatečnost našeho současného systému.“

Andrew Schwartz (Ecociv) – člen WEAll

1. <https://www.credit-suisse.com/about-us/en/reports-research/global-wealth-report.html>

2. <https://www.oxfam.org/en/5-shocking-facts-about-extreme-global-inequality-and-how-even-it>

3. <https://www.theguardian.com/business/2020/oct/07/covid-19-crisis-boosts-the-fortunes-of-worlds-billionaires>

4. <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2020-11-14/2020-s-covid-protests-are-a-sign-of-the-social-unrest-to-come>

5. <https://www.ipcc.ch/reports/>

6. <https://www.pnas.org/content/114/30/E6089>

Co je návrh politiky ekonomiky dobrého života?

Návrh politiky ekonomiky dobrého života: Při tvorbě politiky se uplatňuje holistický, kolaborativní přístup, kdy jsou do procesu ve všech fázích přizvány zúčastněné strany, spolupracuje se napříč obvykle oddělenými sektory nebo oblastmi a jednotlivé kroky se při postupném budování spravedlivé a udržitelné ekonomiky opakují.

Hospodářská politika: Politické zásahy, jejichž cílem je ovlivnit ekonomické chování tak, aby bylo dosaženo společenských cílů.

Společenství: Lidé žijící v určitém geografickém regionu (např. obec, město, stát, region atd.).

„Ekonomika dobrého života není nějaký plně propracovaný systém, který by čekal na přijetí. Změna, o kterou usilujeme, musí být otevřená, podmíněná a opakující se. Ekonomika blahobytu musí být řízena lidmi, podle jejich kontextu a priorit, a proto bychom se měli mít na pozoru před těmi, kteří požadují plně artikulovaný model pro realizaci.“

Robert Pollock, výkonný ředitel společnosti Regional Development Solutions

„Při vytváření politiky ekonomiky dobrého života jde o to, abychom se posunuli za hranice pouhého řešení problémů způsobených ekonomikou. Jde o využití holistických přístupů k vytvoření ekonomiky, která bude fungovat pro lidi a planetu.“

Dr. Gemma Bone Dodds, specialistka na inovace a systémové změny

Tvorba politik ekonomiky dobrého života vyžaduje změnu způsobu hospodářských politik, počínaje stanovením cílů. Cíl tvorby politik se posouvá od podpory hospodářského růstu k podpoře blahobytu našich lidí a planety. Taková tvorba politiky by se zaměřila na podporu těch oblastí ekonomiky, které přispívají ke kolektivnímu blahobytu, a zároveň na zmenšení těch oblastí ekonomiky, které jej poškozují.

Tento posun vyžaduje opuštění mnoha standardních ekonomických přístupů, které považují ekonomiku za vědu a používají abstraktní modely pro rozhodování. Jakmile si uvědomíme, že způsob, jakým vyrábíme a zajišťujeme vzájemně své potřeby, je ovlivněn naší geografii, historií, kulturou, hodnotami, politikou a prioritami, uvědomíme si, že nemůže existovat žádný univerzální ekonomický model. Toto poznání mění ekonomiku z abstraktního „technického“ systému na aspekt života na této zemi. Tím se ekonomika vrací do sféry demokratického vlivu, neboť její podobu a formu by měli určovat lidé, kteří ji tvoří.

Tvorba politiky ekonomiky blahobytu proto znamená, že vláda se snaží nejen napravovat „selhání trhu“, ale také aktivně podporovat činnosti a chování, které jsou důležité pro náš blahobyt. To není malý posun, protože bude třeba se přesunout od zaměření na problémy nebo deficity (např. nedostatek dovedností, technologií nebo financí) k zaměření na priority a silné stránky.

To bude vyžadovat vstup na nové území, abyste pochopili stávající aktéry, činnosti, chování a instituce ve vašich komunitách, které jsou v souladu s vaší vizí a cíli v oblasti blahobytu. Budete muset shromáždit nové důkazy v oblastech, které dosud nebyly brány v úvahu nebo hodnoceny jako součást „ekonomiky“, aby se vytvořil holistický kompas, který by pomohl při rozhodování.

Bude to vyžadovat experimentování a spoluvytváření, abyste našli strategie a politiky, které mohou podpořit vás a vaše komunity, abyste sladili své zájmy a cíle ekonomiky s vaší vizí lepšího světa. Tvorba politik pro ekonomiku dobrého života spočívá v používání participativních a holistických metod při vytváření politik pro lepší svět, jak si ho představujeme.

Procesy tvorby politik potřebných k vytvoření ekonomiky dobrého života se řídí několika klíčovými zásadami.

Orientace na cíl

Politiky jsou navrženy tak, aby podporovaly blaho lidí a planety.

Participativní

Politiky jsou společně vytvářeny prostřednictvím otevřených a transparentních procesů. Různorodé komunity se mohou smysluplně zapojit a přispívat k procesu tvorby politik.

Kontextové

Neexistuje žádné univerzální řešení. Hospodářské politiky jsou zakotveny v místních hodnotách, kultuře, kontextu a cílech.

Experimentální

Politické procesy podporují neustálé učení a experimentování s cílem nalézt inovativní řešení, která podporují dobrý život.

Holistické

Ekonomika je součástí společnosti a životního prostředí a není od nich oddělena.

Na důkazech založené

Tvorba politik je založena na systematickém využívání kvalitativních a kvantitativních důkazů.

Síla

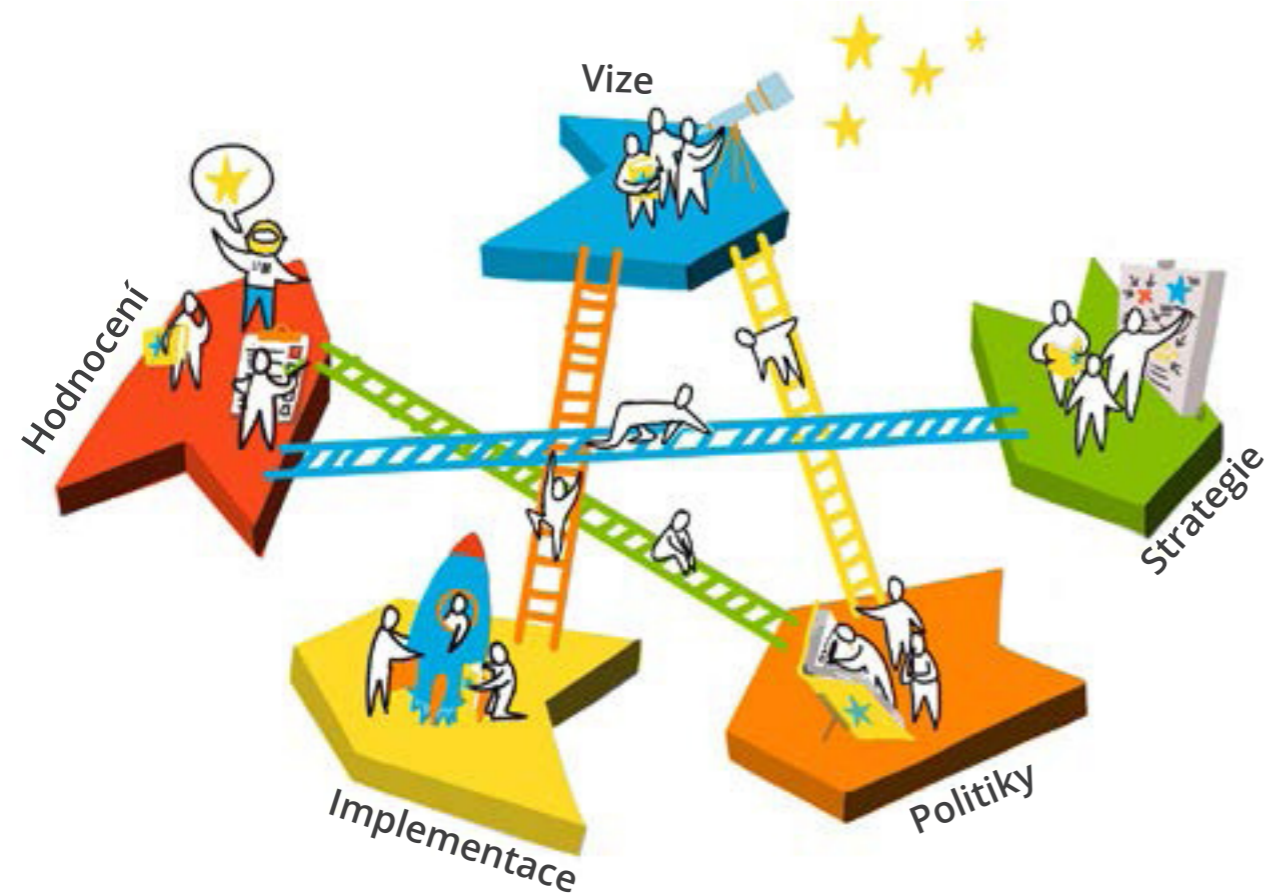
Politika uznává silné stránky komunit a soustřeďuje se na pozitivní cíle společnosti spíše než na odstraňování vzniklých škod.

Struktura Průvodce

Tento Průvodce tvorbou politik ekonomiky dobrého života je rozdělen do pěti oddílů:

1. **Vytvoření vize a rámce pro dobrý život**, který odráží místní hodnoty, cíle a souvislosti.
2. **Vytvoření strategie pro ekonomiku dobrého života**, která určí oblasti ekonomického života, jež jsou pro dobrý život nejdůležitější, a nastíní plán jejich podpory.
3. **Posuzování a výběr politik ekonomiky dobrého života** podle jejich souladu s hodnotami a cíli dobrého života.
4. **Realizace politik v oblasti ekonomiky dobrého života** tím, že umožní komunitám tuto přeměnu řídit.
5. **Hodnocení dopadů politiky na kvalitu života** za účelem učení a adaptace.

Ačkoli jsou tyto oddíly uvedeny v číselném pořadí, uvědomujeme si, že tvorba politik je zřídka postupný proces. Je to stejně tak umění jako věda a mezi všemi uvedenými procesy tvorby politik existují nepřetržitě zpětné vazby a vzájemné souvislosti. Doufáme však, že vám tato struktura pomůže najít informace, které jsou pro váš kontext a situaci nejužitečnější.

Každou část tvoří krátký úvod obsahující:

- Citace předních tvůrců politik z hnutí za ekonomiku dobrého života
- Krátký popis záměru oddílu
- Textový rámeček, který porovnává, jak se přístup k ekonomice dobrého života liší od „standardních“ přístupů k hospodářské politice.

V podkapitolách jsou rovněž rozebrány jednotlivé procesy a jednotlivé fáze tvorby politiky ekonomiky dobrého života. (Například v oddíle 1: Vytvoření vize dobrého života najdete pododdíl „Jak měřit dobrý život“. V rámci každého pododdílu najdete:

- Účel: Krátké vyjádření zamýšleného výsledku procesu tvorby politiky.
- Citáty: Výroky členů WEAll, kteří se podíleli na tvorbě Průvodce
- Definice: Klíčových slov nebo frází
- Jak: Různé metody, které můžete během procesu tvorby politik použít.
- Tipy WEAll: Návodů a návrhů členů WEAll, jak nejlépe projít procesem tvorby politik
- Řídící otázka: Otázky k zamyšlení při budování ekonomiky dobrého života
- Případová studie: Každá podkapitola obsahuje jednu inspirativní případovou studii ze světa, která se vztahuje k procesu tvorby politik. Další případové studie, které se vztahují k jednotlivým částem, najdete na našich webových stránkách [zde <weall.org/case-studies>](http://weall.org/case-studies).

Ve skutečnosti se řada těchto procesů teprve rozvíjí, takže ještě nemáme všechny nástroje potřebné pro jejich fungování. Máme však k dispozici inspirativní případové studie, klíčové principy a inovativní nápady, které mohou sloužit jako výchozí bod pro navrhování politik pro ekonomiku dobrého života a které jsou obsaženy v první verzi našeho Průvodce tvorbou politik pro ekonomiku dobrého života. Doufáme, že až budete pokračovat v experimentování, připojíte se k nám při dalším vývoji tohoto Průvodce a podpoříte ostatní na jejich cestě k ekonomice dobrého života tím, že se podělíte o své relevantní zkušenosti a užitečné nástroje a zdroje.

„Přínosem konceptu ekonomiky dobrého života je, že nám pomáhá:

1. lépe porozumět tomu, co má hodnotu;
2. dívat se za to, co je teď a tady, na konečný cíl, kterého se snažíme dosáhnout, a
3. překonat hranice obvyklých skupin a podpořit spolupráci při dosahování našich společných cílů ekonomiky dobrého života.“

Dr. Margreet Frielingová – zástupkyně ředitele, Kötätä Insight

Vytvoření vize dobrého života

„Musíme překonat úzká měřítka a pohledy na hodnoty a rozšířit naši definici pokroku.“

Patsy Reddy, generální guvernér Nového Zélandu

Tvorba politik ekonomiky dobrého života začíná stanovením odlišné vize pokroku. Po desetiletí jsme k hodnocení společenského pokroku používali ekonomické ukazatele, jako je bohatství a růst HDP.

To nás vedlo k tomu, že jsme se zaměřili na podporu hospodářského růstu bez ohledu na to, zda vede ke zlepšení kolektivního blahobytu. Mnoho vlád nyní obrací scénář a rozvíjí ucelnější a dlouhodobější vize pokroku, aby se konečným měřítkem hospodářského úspěchu stal kolektivní blahobyt. Tyto vize nám pomáhají uznat bohatství jako jednu z hnacích sil dobrého života vedle celé řady dalších sociálních a environmentálních faktorů.

Problém je samozřejmě v tom, že vnímání bohatství jako hlavního ukazatele pokroku se zakořenilo v mnoha našich kulturách a ovlivňuje náš pohled na vlastní schopnosti, vztahy a cíle. Změna tohoto stavu vyžaduje rozšíření našeho chápání ekonomiky, jejího vztahu k sociálnímu a ekologickému blahobytu a našeho pojetí pokroku tak, aby zahrnovalo širokou škálu faktorů, které určují kvalitu našeho života na této planetě. Vize dobrého života jako taková není něčím, co lze vnútit; musí být spoluvytvářena komunitami. To vyžaduje zapojení komunit, aby pochopily, co je pro jejich dobrý život důležité, a to nyní i pro budoucí generace.

Při vytváření vize dobrého života vám nabízíme tři politické postupy, které vám mohou pomoci na této cestě: 1) Pochopení toho, co je pro dobrý život důležité, 2) Tvorba a komunikace vize dobrého života a 3) Měření kvality života. Účelem tohoto procesu je vytvořit střednědobou až dlouhodobou vizi dobrého života, na jejímž naplnění bude vaše společnost a vláda pracovat.

Stará hospodářská politika

Hospodářský růst (měřený HDP) je hlavním ukazatelem pokroku, i když je na úkor lidského a ekologického blahobytu.

Ekonomika je považována za oddělenou a nadřazenou sociální a ekologické dimenzi.

Jasně ekonomické představy ohledně toho, co lidé chtějí a proč.

Politika ekonomiky dobrého života

Společný blahobyt je hlavním ukazatelem pokroku, ať už se jedná o hospodářský růst, nebo ne.

Ekonomika je vnímána jako jeden z aspektů společnosti, která je součástí přírodního prostředí.

Smysluplná demokratická angažovanost s cílem zjistit a pochopit, co je důležité pro současný a budoucí kolektivní blahobyt.

1A. Pochopení toho, co je důležité pro dobrý život

Návrh politiky ekonomiky dobrého života: Při tvorbě politiky se uplatňuje holistický, kolaborativní přístup, kdy jsou do procesu ve všech fázích přizvány zúčastněné strany, spolupracuje se napříč obvykle oddělenými sektory nebo oblastmi a jednotlivé kroky se při postupném budování spravedlivé a udržitelné ekonomiky opakují.

„Nejdříve se musíme dostat ven. Vyjmout psaní politik z hlavního města a zeptat se komunit, jak vypadá dobrý život? Co pro vás znamená? Tento proces vytváří solidaritu a zajišťuje propojení s kontextem a s tím, co lidé skutečně chtějí. Je důležité si uvědomit, že když to děláte na různých místech, dostanete různé odpovědi.“

Jacquie McGlade, profesor, University College London

Cíl: Porozumět tomu, co je důležité pro osobní, kolektivní a budoucí dobrý život, jako základ pro budování ekonomiky, která ho zajišťuje.

Vlády zaujímají k chápání dobrého života různé přístupy: některé používají koncepční rámce založené na výzkumu klíčových ukazatelů dobrého života, zatímco jiné vedou veřejné konzultace. Proces zapojení komunit do porozumění jejich vizi budoucnosti a oblastem života, které jsou nejdůležitější pro kvalitu jejich života, je transformativní jako proces i jako výsledek. Uspodňuje komunikaci, důvěru a posiluje další účast na transformační cestě, která je před námi.

Jak: komunitní fóra, shromáždění občanů, hodnotící šetření, deliberativní průzkum veřejného mínění, konference občanů, setkání měst, fokusní skupiny, průzkumy.

Tipy od WEAll:

- **Určit důvěryhodné komunitní instituce nebo vedoucí představitele**, kteří mohou **usnadnit diskusi** o prioritách v oblasti dobrého života.
- **Vyškolit tvůrce politik**, aby zaváděli **otevřené, na spolupráci založené** procesy tvorby **politik**.
- **Klást otázky, které podporují komunity** v identifikaci jejich pozitivní vize budoucnosti, spíše než aby se soustředily pouze na stávající problémy nebo výzvy.
- **Umožněte lidem vyjádřit své** priority v oblasti **dobrého života** prostřednictvím obrázků nebo příběhů.
- **Zajistit zohlednění současných i dlouhodobých priorit v oblasti dobrého života**. Co je třeba pro dobrý život budoucích generací?
- **Podpořte úvahy** o tom, co je důležité pro dobrý život osobní, na úrovni komunity a lidstva a pro svět rostlin, zvířat a životního prostředí.
- Při diskusi o tom, co je pro dobrý život důležité, **pokládejte doplňující otázky „proč?“**, abyste lépe porozuměli klíčovým výsledkům a hodnotám, které jsou základem uvedených priorit.
- **Určit základní hodnoty**, které se vztahují k těmto prioritám v oblasti dobrého života a které mohou sloužit jako hlavní zásady v procesu tvorby politik.

Řídící otázka: Které oblasti života jsou pro váš současný a budoucí dobrý život nejdůležitější?

Dobrý život v Německu – – „Na čem nám záleží“

V roce 2015 zahájila německá vláda celonárodní dialog, aby lépe porozuměla tomu, co je pro dobrý život lidí důležité. Aby zajistila rozmanitost a vyslechla co nejvíce názorů, požádala německá vláda o pomoc velké množství společenských skupin (např. sdružení zaměstnanců, centra pro vzdělávání dospělých, obchodní komory, zemědělská sdružení žen atd.). Během šesti měsíců uspořádala více než 200 akcí celostátního dialogu ve všech regionech Německa, přičemž na 50 z nich byli pozváni kancléřka a ministři, aby se zapojili do diskusí o dobrém životě. Ti, kteří se těchto akcí nemohli zúčastnit osobně, byli vyzváni, aby se zapojili online nebo zasláním pohlednice, která byla rozeslána všem obyvatelům. Celkově se národního dialogu zúčastnilo 15 750 účastníků. Během národního dialogu bylo identifikováno více než 400 různých témat a oblastí důležitých pro dobrý život, přičemž obzvláště často byly zmiňovány následující aspekty:

V rámci této veřejné konzultace lidé vyjádřili směs hodnot, procesů a výsledků, které jsou pro jejich blaho důležité: mezi klíčové hodnoty patřila svoboda, spravedlnost a vstřícnost, mezi důležité demokratické procesy občanská angažovanost a politická účast a mezi klíčové výsledky pro fungující stát zdravotní péče, vzdělání a nedotčená příroda. Tyto priority pak byly uspořádány do tří širokých kategorií s 12 dimenzemi: 1) „Náš život“, který popisuje pět dimenzí: zdraví, práci, vzdělání, příjem a čas, který máme k dispozici. 2) „Naše okolí“, které zahrnuje tři dimenze života: místo, kde žijeme, infrastrukturu a mobilitu ve městech a na venkově, bezpečnost a sociální soudržnost. 3) „Naše země“, která tvoří národní a mezinárodní rámec a týká se hospodářství a životního prostředí, možnosti žít ve svobodě a rovnosti a obav občanů o mír a odpovědnosti Německa ve světě.

Zdroj: <https://www.gut-leben-in-deutschland.de/report/national-dialogue/> Další případové studie o způsobech, jakými tvůrci politik chápou blahobyt, si můžete přečíst [zde](#).

1B. Vytváření a sdělování vize dobrého života

„Musíte mít silnou vizi, která bude mít širokou podporu, aby vás cestou k cíli nezastavili zájmové skupiny a mocní lobbisté.“

Mike Danson, emeritní profesor, Herriot-Watt and Strathclyde Universities

Cíl: Vytvořit a sdělit jasnou a hmatatelnou vizi pokroku založenou na prioritách dobrého života.

Dobrý život je holistický koncept, který spojuje prioritní sociální, ekonomické, environmentální a demokratické cíle do společné vize budoucnosti. Když se lidí zeptáte, co je pro dobrý život důležité, pravděpodobně dostanete širokou škálu hodnot, procesů a výsledků. Tyto priority budete muset uspořádat do jasné vize dobrého života. To je klíčové pro sjednocení různých zúčastněných stran, když se mají zaměřit na prosazování dobrého života spíše než na ekonomický růst a čekat od vlády že spíše než správce ekonomiky bude fungovat jako správce sociálního a ekologického blahobytu.

Vlády často seskupují prioritní výsledky v oblasti dobrého života do tematických oblastí jako „rámeček pro blahobyt“ a tento rámeček komunikují ve formě infografiky nebo jiného vizuálního znázornění. Jindy vlády sdělují priority v oblasti dobrého života jako vizi do budoucna. Obojí pomáhá vládám zaměřit se na střednědobé až dlouhodobé výsledky v oblasti dobrého života.

Do procesu formulování vize dobrého života je potřeba zapojit veřejnost a podpořit její co největší šíření. Tato vize je klíčem k vytváření nových narativů o pokroku a smyslu vládních a politických opatření. Tento posun může trvat delší dobu, ale zajištění přístupné komunikace s veřejností a průběžného dialogu vybuduje nezbytné základy pro dlouhodobou transformační změnu.

Jak: Komunitní fóra, fokusní skupiny, mezioborová diskusní fóra a diskusní fóra více zúčastněných stran, odborná fóra, rámeček pro dobrý život, komunikační kampaň pro veřejnost.

Tipy od WEAll:

- Vypracujte **vizi** nebo **rámeček pro dobrý život** seskupením priorit jako **společných témat** (jak to probíhalo ve Skotsku a ve Walesu, se dočtete [zde](#)).
- **Umožnit holistické zastoupení hodnot a výsledků dobrého života** napříč sociálními, ekonomickými, environmentálními, politickými a duchovními dimenzemi života.
- Při vytváření vize dobrého života **používejte stejný jazyk, jaký používá komunita** (např. si uvědomte, že slovo „blahobyt“ může být na různých místech chápáno odlišně).
- **Respektovat kulturní rozmanitost** a rozdílné priority v oblasti dobrého života v rámci komunit i napříč komunitami ve **společné vizi nebo rámci pro dobrý život**.
- Kláste zvláštní důraz na **lidská práva a ochranu životního prostředí**.
- **Přikládejte větší váhu prioritám v oblasti dobrého života marginalizovaných komunit**.
- **Přijměte domorodou moudrost** a pohled na dobrý život a náš vztah k Zemi.
- **Využití osobních příběhů, obrázků, hudby a vyprávění** v rámci **komunikační kampaně vize dobrého života**.
- **Zapojit všechny vládní instituce** do procesu vytváření rámce pro dobré životní podmínky.
- Zajistit, aby vize dobrého života byla **prezentována jako dlouhodobý projekt**, který přesahuje jedno období politické správy.
- Při vytváření a sdělování vize dobrého života **se zaměřte na smysluplnou účast veřejnosti**.

Řídící otázky: Jaká je vaše vize dobrého života? Je to společná vize? Kdo ji má?

Ekvádor – „Buen Vivir“

„Buen Vivir“, což znamená „dobře žít spolu“, je španělský překlad Sumak Kawsay, termínu používaného kečuánskými obyvateli And, který označuje způsob života, který je zakořeněn v komunitě, ekologii, kultuře a duchovním spojení se zemí. Ekvádorská vláda vypracovala vizi dobrého života založenou na konceptu „buen vivir“, která byla v roce 2008 začleněna do ekvádorské ústavy. Představuje vizi rozvoje, která jde nad rámec hospodářského růstu a zaměřuje se na faktory, které určují náš blahobyt, včetně zdraví, vzdělání, ochrany životního prostředí a účasti komunity; všeho má být dosaženo prostřednictvím zásad interkulturality. Vláda vyjádřila svou vizi dobrého života v roce 2018 takto:

„Chceme společnost, v níž lidé mohou uspokojovat své potřeby, důstojně žít a umírat v sociální rovnosti a spravedlnosti, bez násilí a diskriminace a v níž je dosaženo individuální, sociální a přírodní harmonie.“

Tato vize dobrého života byla komunikována prostřednictvím různých mediálních kampaní, přičemž v jedné reklamě vystupovala starší žena, která prohlašovala: „Nakonec peníze nerozhodují o dosažení důstojného zdraví... zdraví je... právo, za které si nemohou účtovat peníze.“ V další oblíbené reklamě na vizi dobrého života vystupují hudebníci zastupující různé regiony a etnické skupiny, kteří společně zpívají.

1C. Měření kvality života

„Záleží na tom, co měříte.“

Doreen Grove, vedoucí oddělení otevřené vlády, skotská vláda

Účel: Měření a hodnocení dobrého života v průběhu času s cílem podpořit účinný rozvoj politik.

Jakmile přestanete používat HDP jako hlavní ukazatel pokroku, budete chtít vyvinout nová měřítka blahobytu. Vypracování ukazatelů dobrého života vám může pomoci lépe pochopit současnou úroveň blahobytu a sledovat její vývoj v čase. Vzhledem k tomu, že klíčové faktory dobrého života jsou vícerozměrné, mohou tato měření pomoci tvůrcům politik lépe pochopit synergie a kompromisy mezi rozměry v průběhu let. Měření kvality života vyžaduje sledovat, jak se společnost jako celek vyvíjí ve všech různých dimenzích blahobytu, spíše než používat ekonomické ukazatele jako zástupný ukazatel blahobytu nebo se zaměřovat na určité oblasti na úkor jiných.

Jak: Vytváření dat o dobrém životě, průzkumy, využití stávajících metrik/indexů blahobytu, vytváření místních dat, veřejné diskuse, odborná fóra.

Tipy od WEAll:

- **Použijte kvalitativní a kvantitativní** metody k nalezení vhodných ukazatelů pro priority v oblasti dobrého života s tím, že tyto priority budou často vícerozměrné nebo subjektivní.
- **Podporujte tvorbu místních dat** a zapojení komunity do výběru ukazatelů a jasně stanovte, že členové komunity budou zapojeni do monitorování a hodnocení politik.
- **Určete intuitivní ukazatele**, které jsou snadno srozumitelné široké veřejnosti.
- **Upřednostněte ukazatele, které přímo souvisejí s požadovanými výsledky**, a nikoliv vstupy/podněty. Například lze měřit, zda se lidé ve svém okolí cítí bezpečně (výsledek), a nikoli počet policistů (vstup).
- **Najděte ukazatele, které přímo odpovídají dimenzi vašeho rámce dobrého života** a které mají pozitivní vztah i k ostatním dimenzím.
- **Pro** inspiraci prozkoumejte **existující ukazatele a indikátory blahobytu** (viz tabulka), ale dbejte na přizpůsobení podmínkám a jedinečným hodnotám a prioritám vaší komunity.
- **Určete mezinárodně srovnatelné ukazatele**, pokud je to možné, pro porovnání výkonnosti s jinými zeměmi a komunitami v čase.

Řídící otázky: Jak budete měřit skutečný pokrok? Jak zajistíte, aby měření nepředstihlo výsledek?

Příklady měření kvality života

• Sustainable Development Goals (SDG) Indicators /Cíle udržitelného rozvoje (SDGs)• Social progress Index /Index sociálního pokroku• Genuine progress index /Index skutečného pokroku• OECD wellbeing framework /Rámec OECD pro blahobyt• Happy planet Index /Index šťastné planety• Eurostat – Quality of Life indicators /Eurostat, ukazatele kvality života• Wheel of Wellbeing /Kolo pohody• Sustainable Wellbeing Index /Index udržitelného blahobytu	• Multidimensional Poverty Index /Multidimenzionální index chudoby• Wales National Wellbeing Indicators /Národní ukazatele blahobytu ve Walesu• Thriving Places Index• New Zealand Wellbeing Indicators /Ukazatele blahobytu na Novém Zélandu• Gallup Wellbeing Index /Gallupův index blahobytu• Humankind Index /Index lidstva• Iceland wellbeing indicators /Ukazatele blahobytu na Islandu• Genuine Wealth Accounting /Účetnictví skutečného bohatství

Wales – „Měření správných věcí správným způsobem“

V roce 2015 předložil Wales vizi dobrého života, která spočívá ve zlepšení „způsobu, jakým se přijímají rozhodnutí v rámci specifikovaných veřejných orgánů ve Walesu tak, aby se Wales stal prosperujícím, odolnějším, zdravějším, rovnějším a globálně odpovědnějším, s živou kulturou a rozvíjejícím se velšským jazykem“.

Při práci na dosažení této vize velšská vláda požaduje, aby všichni ministři navrhli ukazatele pro měření pokroku v těchto oblastech. Klíčovou zásadou pro výběr ukazatelů byla „účinná komunikace“, která má zajistit lepší transparentnost a zapojení veřejnosti do plnění cílů v oblasti dobrého života.

Princip

Efektivní komunikace

Popis

1. To, co ukazatel měří, by mělo být možné stručně shrnout tak, aby to veřejnost okamžitě pochopila.
2. Ukazatel by měl umožnit srovnání v čase. Srovnání by tedy měla zůstat platná i při změně politik nebo metod sběru dat, měly by existovat bezpečné zdroje dat a hodnota ukazatele by se měla v čase měnit.
3. V ideálním případě by měl ukazatel umožňovat srovnání s jinými místy, a měl by tedy být mezinárodně uznávaný.
4. Význam všech změn by měl být okamžitě zřejmý.
5. Všichni příjemci musí důvěřovat tomu, že ukazatel skutečně účinně a spolehlivě měří výsledek, a různé skupiny by měly ukazatel chápat stejně.
6. Ukazatele musí poskytovat aktuální informace s dostatečnou četností, aby bylo možné posoudit pokrok a podnítit vhodná opatření.
7. Ukazatele musí být vybrány a navrženy tak, aby nepodporovaly opatření, která zlepšují ukazatel na úkor širších výsledků.

Na základě těchto zásad nakonec velšská vláda určila 46 národních ukazatelů pro měření výkonnosti v sedmi oblastech dobrého života. Tyto ukazatele jsou shromažďovány po celý rok a každoročně zveřejňovány a zahrnují kvantitativní a kvalitativní údaje (např. na základě průzkumu).

Další případové studie o měření pohody naleznete [zde](#).

Navrhování strategie pro ekonomiku dobrého života

„Spolková vláda (Německo) se domnívá, že dobrý život by měl být jádrem tvorby politik, které současně sledují hospodářské, sociální a environmentální cíle... Má-li vláda vypracovat účinné politiky, je nezbytné vzít v úvahu všechny různé aspekty blahobytu a vzájemné vztahy mezi nimi, které se navzájem posilují, ale někdy si i konkurují. Zlepšování kvality života je odpovědností vlády, ale také podniků a průmyslu, společenských skupin a v neposlední řadě každého jednotlivého občana.“

Spolková vláda Německa

Strategie pro ekonomiku dobrého života: teorie změny, která popisuje konkrétní změny v ekonomice potřebné k dosažení cílů.

Vytváření strategie pro ekonomiku dobrého života začíná poznáním, že účel ekonomiky přesahuje její úlohu při vytváření příjmů. Způsob, jakým vyrábíme a zajišťujeme vzájemně své potřeby, má obrovský dopad na naši osobní, kolektivní a budoucí kvalitu života daleko za hranicemi peněz, které z transakce získáme. Náš ekonomický systém ovlivňuje náš smysl pro účel, sociální vazby a zdraví lidí a planety. Vypracování strategie, která nastíní konkrétní změny v ekonomice potřebné ke zlepšení současné i budoucí kvality života, zahrnuje holistický a více-rozměrný pohled na pokrok. Zahrnuje opuštění velké části našeho starého ekonomického myšlení a pochopení naší ekonomiky jako součásti naší společnosti a životního prostředí. Tento posun může trvat dlouho a bude důležité, aby se na této cestě podílely různé zúčastněné strany, a podpořila se tak široká změna v chápání toho, co ekonomika je a k čemu slouží. Tato změna orientace vyžaduje zásadní proměny procesů a myšlení na všech úrovních společnosti. Ale nyní prozkoumejme, jak 1) identifikovat aktivity a chování v ekonomice dobrého života, 2) sladit instituce a zúčastněné strany v zájmu dobrého života a 3) zvládnout kompromisy a dynamiku moci.

Příklady strategií pro ekonomiku dobrého života

Oběhové hospodářství – přeměna výrobních a spotřebních procesů za účelem opětovného využití zdrojů, vyřazení odpadu a znečištění z koloběhu a regenerace přírody. Hlavními způsoby, jak toho dosáhnout, jsou recyklace odpadu pro novou výrobu nebo využití odpadu pro přeměnu na energii.

Budování bohatství komunity – znamená „ukotvení“ ekonomické instituce se silnou vazbou na místní ekonomiku, aby se podpořil rozvoj zdola nahoru a rozvoj podporující začlenění.

Regenerativní ekonomika – zaměřuje se na budování ekonomiky, která napodobuje přírodu tím, že obnovuje sociální a ekologické zdroje potřebné pro dobrý život.

Ekonomická demokracie – zajišťuje spravedlivé rozdělení ekonomické moci pomocí demokratického řízení ekonomiky prostřednictvím politiky, sociálních podniků a správy komunitního majetku.

Ekonomika společného dobra – nehodnotí úspěch podniku podle zisku, ale spíše podle jeho přínosu pro „společné dobro“ a souladu s hodnotami důstojnosti, sociální spravedlnosti, udržitelnosti životního prostředí a transparentnosti.

Solidární ekonomika – podporuje rozšiřování ekonomických aktivit a chování, které jsou založeny na principech vzájemnosti, spolupráce a solidarity.

Ekonomika koblíhy – podporuje vytváření ekonomických systémů, které zajišťují nezbytné sociální základy a zároveň respektují planetární limity.

Jádrová ekonomika – uznává ústřední význam ekonomických činností, které se odehrávají v rodinách, mezi přáteli a v komunitách, které nejsou zpeněženy a jejichž hnací silou jsou hodnoty lásky, empatie, odpovědnosti a péče.

Základní ekonomika – prosazuje využití veřejné politiky k zajištění dodávek základního zboží a služeb všem lidem udržitelným způsobem (např. sociálně a ekologicky odpovědným).

Stará hospodářská politika

Začíná identifikací ekonomických problémů nebo „selhání trhu“, u nichž je nutný zásah vlády.

Ekonomika je vnímána jako systém, jehož motorem jsou soutěživí a na zisk orientovaní jednotlivci a podniky.

Ekonomika je vnímána jako samostatná a nadřazená ostatním oblastem politiky, přičemž ostatní vládní agentury se snaží přerozdělovat a léčit negativní důsledky

Ekonomické strategie vypracované ekonomy a vedoucími představiteli hospodářské politiky.

Politika ekonomiky dobrého života

Začíná prioritními cíli v oblasti dobrého života a stanovuje změny v ekonomice potřebné k jejich dosažení.

Ekonomika je chápána jako hnací síla činností, chování a institucí, které přispívají k dobrému životu, nebo mu naopak brání.

Vládní instituce spolupracují na dosažení cílů dobrého života tím, že podporují holistické strategie, které uznávají propojení mezi sociálními, ekonomickými a environmentálními rozměry života.

Hospodářské strategie vypracované na základě participativních procesů s účastí mnoha zainteresovaných stran.

2A. Identifikace činností a chování v oblasti ekonomiky dobrého života

„Důležitým prvkem je prostor pro zkoumání, opakování a objevování. Toho lze dosáhnout pomocí procesů deliberativního typu (např. občanské poroty, skupiny zainteresovaných stran), kde je kladen důraz na učení a sdílení a ne na hledání „správné“ odpovědi.“

Justin Connolly, ředitel, Deliberate

Ekonomické aktivity a chování v oblasti dobrého života: Činnosti jednotlivců, institucí a našeho přírodního prostředí, které zajišťují naše potřeby a přání.

Cíl: Identifikovat ekonomické činnosti a chování, které přímo přispívají k vašim prioritám v oblasti dobrého života.

Standardní tvorba hospodářských strategií je často „deficitní“ v tom smyslu, že se zaměřuje na potřebu vnějších investic, technologií nebo dovedností jako způsobu podpory hospodářského rozvoje. Při práci na budování ekonomiky dobrého života však může být užitečné zvolit přístup založený na silných stránkách, kdy identifikujete stávající ekonomické aktivity, dovednosti a chování, které již pozitivně přispívají k dobrému životu. To vám pomůže vytvořit hospodářskou strategii, která bude stavět na stávajících silných stránkách a schopnostech vaší komunity jako na stavebních kamenech vaší ekonomiky dobrého života.

Určení pozitivních ekonomických aktivit a dimenzí pro podporu a rozšíření může zajistit, že lidé uvidí pozitivní přínosy budování a rozvoje ekonomiky dobrého života (namísto obav, že podpora sociálních a ekologických cílů bude mít negativní dopad na kvalitu jejich života). Proces zapojování lidí do ekonomických diskusí a rozhodování je důležitý pro dlouhodobou transformaci, protože nám pomáhá zakotvit naše chápání ekonomiky spíše v žitých zkušenostech než v teoretických modelech a posouvat naše obecné vyprávění o účelu ekonomiky. A konečně, identifikace pozitivních ekonomických aktivit bude rozhodujícím výchozím bodem pro úvahy o tom, jak nejlépe podpořit oblast ekonomiky, které jsou pro dobrý život nejdůležitější, abyste mohli do těchto oblastí zaměřit politické úsilí.

Tyto diskuse mohou pomoci rozšířit vaše chápání hodnot a zohlednit oblasti života, které jsou tradičně z ekonomické analýzy vyloučeny, jako je práce v domácnosti nebo péče o životní prostředí. Tento proces je důležitý, protože pomáhá lidem přijmout nový příběh o ekonomice a jejím účelu a představit si svou roli v novém příběhu.

Jak: účetnictví skutečného bohatství, diskusní fóra, mapování aktiv, občanská shromáždění, kreativní utváření míst, hodnotící šetření, dialog o zelené ekonomice, systémové myšlení, přehodnocování ekonomiky, participativní výzkum.

Tipy od WEAll:

- Podpořte komunitní diskuse o **chápání ekonomiky a jejího vztahu k dobrému životu** (viz případová studie Spojeného království).
- Školte vládní úředníky v **přístupech založených na silných stránkách**, aby zohlednili stávající ekonomické aktivity a chování, přispívající k dobrému životu.
- Zkuste zaměstnat fantazii a nechte komunity / zúčastněné strany, aby **si představily, že společnost dosáhla svých cílů v oblasti dobrého života**. Jak vypadá ekonomika? **Co se změnilo z hlediska způsobu výroby a vzájemného zabezpečení potřeb?** Co je stejné?
- Použijte **širokou definici ekonomiky**, například „způsob, jakým si navzájem zabezpečujeme své potřeby“, aby lidé měli prostor uvažovat o oblastech, které by jinak mohly být považovány za oblasti mimo „ekonomiku“, např. rodičovství, sociální služby, příroda.

- U každé z priorit dobrého života zvažte **širokou škálu činností**, které pozitivně přispívají k jejímu dosažení, např. odvětví, profese, výrobci, služby, instituce atd.
- U každé z priorit dobrého života zvažte **širokou škálu chování**, které přímo přispívá k jejímu dosažení, např. výrobní procesy, vzorce spotřeby, výměny, distribuce, zásobování atd.
- Věnujte zvláštní pozornost **hodnotám dobrého života** a diskutujte o tom, v jakých oblastech života lidí se tyto hodnoty prosazují, např. kde vidíte solidaritu, velkorysost, úctu atd.
- Diskutujte o **nepeněžních oblastech ekonomiky** a jejich přínosu k blahobytu, např. o pečovatelské práci, občanských aktivitách, dobrovolnictví, vzájemné pomoci atd.
- V procesu identifikace ekonomických aktivit a chování, které mají **vliv na dobrý život**, si všimněte těch, u kterých se předpokládá, že **ovlivňují kvalitu života** negativně.
- Využijte této příležitosti ke **shromáždění údajů a důkazů** o těchto činnostech a chování, které lze použít pro hodnocení a evaluaci.
- Podpořte **výzkum přístupů k ekonomice dobrého života** a zapojte **místní odborníky**, kteří mohou poskytnout informace o stávajících činnostech a chování, jež přispívají k prioritám v oblasti dobrého života.
- **Shromážděte citáty a příběhy** z diskuse, které lze použít ke sdělení nových informací o hybných silách ekonomiky dobrého života.

Řídící otázka: Které ekonomické aktivity v současné době slouží budoucnosti, kterou se snažíte vytvořit, a které aktivity jí dlouhodobě aktivně škodí?

COVID-19 a identifikace „základních“ hospodářských činností

V reakci na pandemii COVID-19 vlády mnoha zemí světa dočasně pozastavily část svých ekonomik, aby zpomalily šíření nemoci. V rámci tohoto procesu musely mnohé vlády určit, které typy ekonomických činností jsou považovány za nejdůležitější pro kolektivní blahobyt a budou pokračovat v provozu i během „výluky“. Přestože se přesný seznam „nezbytných“ nebo „klíčových“ odvětví a pracovníků v jednotlivých zemích, a dokonce i v rámci nich, lišil, některé společné oblasti zahrnovaly:

- Zdravotní péče
- Energie
- Vzdělávání
- Péče o děti
- Voda
- Zemědělství a potravinářství
- Kritické maloobchodní prodejny (např. obchody s potravinami, lékárny, železářství atd.)
- Kritická řemesla (např. stavebnictví, elektrikáři, instalatéři atd.)
- Přeprava a doručení

Schopnost tvůrců politik velmi rychle identifikovat tyto „zásadní“ ekonomické činnosti ukazuje, že intuitivně chápeme ekonomické činnosti, které jsou nejdůležitější pro udržení kolektivního blahobytu. Výzvou je rozšířit náš časový horizont a zvážit činnosti, které jsou nejdůležitější i pro budoucí dobrý život, a spoluvytvářet strategie na podporu a propagaci těchto ekonomických činností způsobem, který podporuje sociální spravedlnost na zdravé planetě.

Další případové studie, které identifikují činnosti a chování v oblasti ekonomiky dobrého života, naleznete [zde](#).

2B. Sladění institucí a zúčastněných stran v zájmu dobrého života

„Vezměte s sebou lidi a jednejte tak, aby to byla společná záležitost všech a ne soutěž.“

Dr. Andy Turner, odborný referent pro veřejné zdraví a vedoucí zdravotní politiky, Liverpool City Region Combined Authority

Cíl: Posílit postavení zúčastněných stran a sladit instituce, aby společně dosáhly prioritních výsledků v oblasti dobrého života.

Budování ekonomiky dobrého života vyžaduje víc než jen různá měřítka pokroku, jde o změnu způsobu, jakým spolupracujeme, abychom tohoto pokroku dosáhli. Je třeba si uvědomit, že vzhledem k tomu, že faktory určující náš blahobyt jsou vícerozměrné, musí se na všech výsledcích podílet široká škála aktérů, jako je vláda, podniky, komunity a občané. Při práci na dosažení cílů v oblasti dobrého života budete chtít zvážit, jak nejlépe sladit státní úřady a místní orgány, aby nezustávaly v oddělených sférách, ale účinně spolupracovaly na dosažení prioritních výsledků v oblasti dobrého života a zároveň poskytl prostor jednotlivcům, komunitám, podnikům a dalším zúčastněným stranám, aby k dosažení těchto cílů také smysluplně přispěli. To vyžaduje úpravu vládních systémů a struktur tak, aby podporovaly společný tvůrčí přístup k vytváření strategií a poskytování veřejných služeb pro dosažení cílů v oblasti dobrého života.

Jak: fóra zúčastněných stran, mapování zúčastněných stran, politicko-ekonomická analýza a analýza moci, dialogy zúčastněných stran, kolaborativní řízení, sociokracie, řízení více zúčastněných stran, nápomocný stát.

Tipy od WEAll:

- **Zajistit široké zapojení vlády** (napříč úrovněmi a resorty) již na počátku procesu, aby všechny agentury jasně chápaly prioritní cíle v oblasti dobrého života a mohly se ujmout vedení při koordinaci úsilí v souladu se svými mandáty.
- Vytvořit **mezioborový výbor s více zúčastněnými stranami**, který by podporoval a koordinoval rozvoj strategie (viz [Wales](#)).
- Představte dosažení své vize dobrého života jako **střednědobou až dlouhodobou** iniciativu, která přesahuje volební období, aby byla zajištěna kontinuita.
- **Zavedení nezbytných institucionálních reforem**, aby se agentury, které mohou mít protichůdné mandáty, lépe přizpůsobily prioritním cílům v oblasti dobrého života (viz Nizozemsko).
- **Začněte s cíli ekonomiky dobrého života** a projednejte se všemi zúčastněnými stranami jejich úlohu při dosahování cílů.
- **Podpořte diskuse mezi více zúčastněnými stranami a komunitami**, aby se určila legitimní role vlády při podněcování změn a oblasti, kde by měly převzít iniciativu domácnosti, soukromý sektor nebo občanská společnost (viz Sikkim).
- **Zmapujte síly zúčastněných stran**, podporující nebo omezující posun směrem k cílům v oblasti dobrého života.

Řídící otázka: Jak zajistíte, abyste získali lidi a organizace, které potřebujete k praktickému naplnění své vize? Jak se můžete chránit před neúspěchem tím, že včas zapojíte různé skupiny?

Utah – „Záleží na tom, jak rosteme“

V 90. letech 20. století zahájila vláda státu Utah v USA proces participativního navrhování politik na podporu inkluzivnějšího a udržitelného růstu. Zpočátku se vláda setkala s odporem různých regionů, měst a okresů, které se považovaly za odpovědné za řízení růstu, a dalších vlivných zúčastněných stran, které byly skeptické vůči zapojení obyvatel do procesu navrhování hospodářských strategií. Učinila však některá strategická rozhodnutí, která umožnila, aby se projekt „Envision Utah“ rozvinul jako participativní proces tvorby hospodářské strategie:

1. Prvním z nich spočívalo v tom, že snaha o inkluzivní a udržitelné hospodářství byla považována za dlouhodobé úsilí, které nelze řídit v rámci politických nebo správních cyklů.
2. Druhým rozhodnutím bylo formulovat práci Envision Utah spíše jako vytváření vizí než jako „plánování“, které je obvykle spojováno s úzkými, technicky řízenými procesy.
3. Třetím podmínkou bylo vnímat vytváření vizí jako kontinuální proces, nikoliv jako projekt. To zajistilo, že řízení hospodářského rozvoje Utahu nebylo krátkodobým, manažersky řízeným cvičením, které by se omezovalo na izolované, časově omezené projekty.

Vzhledem k tomu, že projekt získal širokou podporu veřejnosti, nechala vláda provést „průzkum hodnot“, v jehož rámci byla obyvatelům položena řada otázek, aby lépe porozuměla tomu, čeho si lidé na životě v Utahu cení a proč. Po dokončení průzkumu hodnot vláda vypracovala model, jak by Utah vypadal, kdyby hospodářský růst pokračoval v nezmenšené míře. Tato studie byla časově mimořádně náročná, protože stát nikdy předtím neshromažďoval ani nekoordinoval místní informace v takovém rozsahu. Více než 140 veřejných a soukromých agentur poskytlo informace a údaje o využití území, kvalitě ovzduší, vodě, dopravě, infrastruktuře, bydlení, podnikání, ekonomickém rozvoji, volné přírodě a kritických územních a demografických údajích o sousedství. Tento základní model byl zveřejněn v roce 1997 a byl pro obyvatele velkým varováním před možnými škodami způsobenými nekontrolovaným hospodářským růstem.

Po letech vyčerpávajícího zapojení veřejnosti společnost Envision Utah úspěšně vypracovala veřejně podporovanou „Strategii kvalitního růstu“, v níž nastínila svůj plán na ochranu životního prostředí, zachování ekonomické vitality a podporu kvality života:

Úspěchy projektu „Envision Utah“ jsou impozantní, od snížení emisí uhlíku po inteligentnější využívání půdy. Jedním z hlavních úspěchů, které její organizátoři uváděli, však byla regionální dopravní politika. V roce 1990 voliči odmítli návrh na rozšíření systému veřejné dopravy v Utahu, protože mnoho obyvatel zastávalo konzervativní hodnoty, které je činily skeptickými vůči zvyšování daní a vládnímu plánování. V roce 2000 však v důsledku zvyšování povědomí a veřejné diskuse, kterou umožnila iniciativa „Envision Utah“, všechny tři okresy ve státě toto opatření schválily. Ukázka toho, jak mohou procesy participativního navrhování strategií pomoci změnit veřejné mínění a podpořit větší důvěru ve vládu v zájmu transformačních změn.

Zdroj: <https://static1.squarespace.com/static/5c059ead36099b1445c1d246/t/5d6ea271ddf-8b900016729ac/1567531638955/History+of+Envision+Utah.pdf>

Zpráva RSA: <https://www.thersa.org/globalassets/pdfs/reports/rsa-inclusive-growth-in-action.pdf>

Další případové studie o posilování a sladování zúčastněných stran při tvorbě politiky dobrého života naleznete [zde](#).

2C. Zvládání kompromisů a dynamiky moci

„Nejdůležitější je samotný dialog a diskuse, aby lidé mohli identifikovat napětí, ocenit nezamýšlené důsledky a názory ostatních při řešení problémů a hledání kompromisů.“

Mike Danson, emeritní profesor, Herriot-Watt a Strathclyde University

Holistický/systémový přístup: Systémové myšlení uznává, že komplexní systém je nejlépe pochopitelný, když se zkoumá, jak spolu různé základní části a prvky systému souvisejí a jak se v průběhu času vyvíjejí v rámci většího systému.

Cíl: Zvládnout kompromisy a dynamiku moci a vyvinout účinné strategie na podporu ekonomických aktivit a chování v oblasti dobrého života.

Při vytváření strategie ekonomiky dobrého života pravděpodobně zjistíte, že aby se některé činnosti a chování rozvíjely, jiné budou muset ustoupit. Strategické a demokratické řízení těchto kompromisů bude mít zásadní význam pro zajištění spravedlivého přechodu k ekonomice dobrého života. Časem vám vaše měření kvality života (viz oddíl 1) a hodnocení (viz oddíl 5) mohou pomoci lépe pochopit vzájemné vztahy mezi těmito různými dimenzemi. Nicméně, i když jsou kvantitativní údaje jistě užitečné pro pochopení komplexních systémů, koncepční porozumění systémové a mocenské dynamice je zásadní, protože ovlivňuje strategie a narativy, které jsou základem změny. Zapojení široké škály zúčastněných stran, včetně odborníků, tvůrců politik, skupin občanské společnosti a občanů, bude mít zásadní význam pro zajištění toho, aby všichni aktéři ve společnosti pochopili a ocenili tyto vzájemné souvislosti a důvody, proč jsou určité změny nezbytné pro zlepšení kolektivního blahobytu nyní i pro další generace.

Jak: Komunitní diskusní fóra, zpětné plánování (back casting), systémové myšlení, afinitní diagramy, politiko-ekonomická analýza a analýza moci, sociální dialog a tripartita, plánování scénářů, analýza zainteresovaných stran, konference konsensu, rada moudrosti.

Tipy od WEAll:

- Začněte vizí dobrého života a nechte komunitu diskutovat o tom, **jak vidí sociální, environmentální, ekonomické a politické rozměry dobrého života**, které spolu vzájemně souvisejí.
- Zvažte **dlouhodobý dobrý život** a opatření, která dnes mohou zlepšit kolektivní blahobyt v budoucnu.
- Prozkoumejte výsledky a cíle týkající se dobrého života a **použijte nástroje systémového myšlení**, abyste zvážili, jak zlepšení v jedné oblasti pozitivně nebo negativně ovlivní ostatní oblasti.
- **Otevřeně a upřímně diskutujte o kompromisech** a využívejte **participativní přístupy** k nalezení nejlepších způsobů jejich řešení.
- **Otevřeně diskutujte o mocenských vztazích** a provádějte mapování moci s cílem identifikovat potenciální překážky při budování ekonomiky dobrého života.
- Využívejte **komunikační a osvětové kampaně**, abyste podpořili potřebné zapojení pro změnu mocenské dynamiky ve společnosti.
- **Posilujte postavení nejvíce marginalizovaných skupin společnosti**, aby mohly nastítnit nejdůležitější změny potřebné pro jejich dobrý život.
- Pomocí **plánování scénářů** zvažte, jak by různé změny v jedné oblasti blahobytu mohly mít pozitivní nebo negativní dopady na ostatní oblasti.
- Vypracujte **kauzální logiku**, v níž budou popsány činnosti, chování a instituce, které je třeba podporovat, stejně jako ty, které bude třeba potlačit, aby bylo možné vybudovat ekonomiku dobrého života.
- Vytvořte **obrázky, infografiky a jednoduchá vyprávění, která vysvětlí tuto kauzální logiku** a důvody, proč jsou určité zásahy do ekonomiky považovány za nezbytné pro dosažení cílů týkajících se dobrého života.

Řídící otázky: Kdo má v současném systému moc a co mu stojí v cestě? Jak si ujasníte kompromisy mezi prioritami dobrého života a jak můžete umožnit spravedlivý přechod těm, kteří na tom budou trít?

Nový Zéland – „Zvládání kompromisů prostřednictvím spravedlivého přechodu“

Novozélandská vláda zjistila, že mezi jejími cíli v oblasti životního prostředí a sociálního blahobytu existuje rozpor, neboť se obává, že přechod na bezuhlíkové hospodářství by mohl ohrozit zaměstnanost a životy lidí, kteří v současnosti pracují v odvětví ropy a zemního plynu. V reakci na tuto výzvu vláda v květnu 2018 zřídila „Oddělení pro spravedlivý přechod“, které má podpořit přechod na nízkou emisní ekonomiku, která je „spravedlivá, rovná a inkluzivní“. Jednotka funguje tak, že vytváří partnerství v komunitách, které procházejí zásadním přechodem.

Tato partnerství mají čtyři cíle:

1. Vytvořit si představu o možných způsobech transformace ekonomiky s cílem snížit emise;
2. identifikovat, vytvářet a podporovat nové příležitosti, nová pracovní místa, nové dovednosti a nové investice, které vzniknou v důsledku přechodu;
3. lépe porozumět tomu, jaký dopad může mít přechod na různé komunity, regiony nebo odvětví, a
4. rozhodnout se, jak tyto dopady spravedlivě a inkluzivně zvládnout.

V rámci programu týkajícího se změny klimatu vláda v roce 2018 zastavila vydávání nových povolení k těžbě ropy a zemního plynu na moři. Tato politika měla velký dopad na ekonomickou bezpečnost v regionu Taranaki, který několik desetiletí podporoval těžbu ropy a zemního plynu u západního pobřeží Severního ostrova Nového Zélandu. V tomto regionu pracovalo Oddělení pro spravedlivý přechod, které se zaměřilo zejména na jeho energetický sektor v budoucnosti s nízkými emisemi.

Vláda založila Taranaki Transition Lead Group složenou ze zástupců ústřední vlády, místní samosprávy, maorské komunity, podniků, pracovních sil, vzdělávacích a komunitních organizací. Tato skupina zprostředkovala 29 seminářů v celém regionu, včetně specializované akce pro mládež. Sponzorovala také kreativní soutěž pro studenty ve věku 7–18 let, kteří měli popsat svou vizi Taranaki v roce 2050; zúčastnilo se jí více než 140 studentů. Materiál z tohoto procesu byl použit v návrhu plánu Taranaki 2050, který byl představen na národním summitu o spravedlivém přechodu pořádaném v regionu v květnu 2019. Summitu se zúčastnilo 550 lidí z celé země. Hlavním řečníkem byla Kate Raworthová, autorka knihy *Ekonomika koblihy* a ambasadorka WEAll.

Po dokončení plánu v srpnu 2019 pak vedoucí skupina zprostředkovala workshopy, na nichž bylo vytvořeno jedenáct akčních plánů přechodové cesty (TPAP). V rámci TPAP pro energetiku bylo například dohodnuto následující akční prohlášení: „S využitím našeho know-how a zdrojů přejdeme do roku 2050 na přední světový energetický ekosystém, který bude poskytovat udržitelnou, bezpečnou a cenově dostupnou energii s nízkými emisemi a zároveň vytvářet smysluplnou práci, blahobyt komunit a prosperitu pro další generace.“ Projekty na realizaci TPAP probíhají, včetně projektu na vybudování centra čisté energie v Taranaki.

Zdroj: Paul Dalziel, Lincoln University, Nový Zéland

Další případové studie týkající se zvládání kompromisů a dynamiky moci naleznete [zde](#).

Posuzování a výběr politik pro ekonomiku dobrého života

„Uplynulo padesát let od doby, kdy Robert Kennedy správně řekl, že HDP měří všechno kromě toho, co dělá život hodnotným. Ekonomie se přesto stále soustředí na to, co je měřitelné, a rozděljuje vládní výdaje do dvou kategorií: výdaje a investice. Tento dualismus klasifikuje peníze vynaložené na fyzickou infrastrukturu jako investice, které zasluhují veřejné peníze. Na druhou stranu sociální infrastruktura (např. péče o děti, zdravotnictví, školství) je označována jako výdaje nebo provozní náklady, a ty jsou první na řadě, když je třeba šetřit. Přitom jsou to struktury, které nás udržují při životě od narození (a i před ním) až do smrti a vytvářejí podmínky, díky nimž má život smysl žít.“

Katrin Jakobsdottir, předsedkyně vlády Islandu

Politiky a programy pro ekonomiku dobrého života: Specifické vládní zásahy, které přispívají k dosažení cílů týkajících se dobrého života tím, že ovlivňují chování ekonomických subjektů.

K transformaci systémů dochází zřídka kdy zavedením jediné politiky, ale spíše prostřednictvím řady politických reforem, které nově definují práva a povinnosti a podporují určité činnosti a chování ve srovnání s jinými. Vlády mají k dispozici širokou škálu politických nástrojů, které mohou použít k ovlivnění podoby a formy ekonomiky, např.:

- **Legislativa / předpisy** – definují práva a povinnosti různých zúčastněných stran ve společnosti tím, že vyžadují nebo zakazují určité činnosti a/nebo chování (např. vlastnická práva, politika hospodářské soutěže a ochrana životního prostředí).
- **Pobídky** – podporují nebo odměňují určité typy činností a chování (např. granty, dotace, daňové úlevy).
- **Stimuly** – odrazují od určitých typů činností nebo chování (např. cla, daně, poplatky).
- **Informační kampaně** – shromažďování a šíření informací, které podporují nebo odrazují od určitého chování (např. kampaně typu „kupuj místní“, databanky, certifikace).
- **Veřejné zásobování** – vláda dodává nebo poptává určité zboží a služby (např. vzdělávání, infrastruktura, veřejné zakázky).
- **Obecně sdílené statky (Commons)** – správa kolektivních zdrojů občanskou společností (např. nestátní nebo netržní správa).

Při budování ekonomiky dobrého života budete chtít posoudit soulad souboru již zavedených politik a programů s vašimi cíli a strategií dobrého života. Toto posouzení vyžaduje spolupráci vlády, diskuse s více zúčastněnými stranami, a konzultace s komunitou, aby se určilo, které stávající politiky a programy by měly být rozšířeny, upraveny nebo postupně ukončeny. Jakmile určíte nezbytné reformy stávajících politik, můžete spoluvytvářet nové politiky nebo pilotní programy, které mohou vyplnit důležité mezery a pomoci zvládnout přechod k ekonomice dobrého života. Přestože při posuzování a výběru politických nástrojů existuje mnoho různých hledisek, můžeme začít tím, že se budeme zabývat 1) posouzením a reformou stávajících politik a 2) spoluvytvářením nových politických iniciativ.

Stará hospodářská politika

Vlády jsou vybízeny k tomu, aby se do ekonomiky nemíchaly a zasahovaly pouze v případě selhání trhu

Hospodářské politiky jsou používány k podpoře hospodářského růstu a sociální a environmentální politiky jsou používány k nápravě negativních dopadů růstu

Politiky posuzované podle finančních nákladů a přínosů

Politika ekonomiky dobrého života

Vláda a komunity vyvíjejí politiky pro transformaci ekonomiky s cílem dosáhnout cílů dobrého života

Všechny politiky jsou přizpůsobeny a navrženy tak, aby podporovaly činnosti a chování, které napomáhají sociálnímu a ekologickému blahobytu

Politiky hodnocené podle přínosu k současnému a budoucímu dobrému životu

„Budování ekonomiky dobrého života potřebuje každého se všemi jeho nápady, nadšením a praktickými výsledky. Nelze však bagatelizovat roli tvůrců politik a vlády – vytvářejí pobídky, odměňují určité činnosti, přinášejí peníze a rozdělují je. Politiky dohromady utvářejí cestu, po níž budeme společně směřovat k ekonomice dobrého života.“

Dr. Katherine Trebeck, vedoucí propagace WEAll

3A. Hodnocení a reformování stávajících politik

Balíček politik pro ekonomiku dobrého života: Soubor politických iniciativ, které společně usilují o přeměnu struktury ekonomiky ve prospěch dobrého života.

„Propojte odkazy na různé oblasti zlepšení (např. životní prostředí, přerozdělování bohatství, pozitivní diskriminace, měnová politika, potravinová bezpečnost,) s cíli dobrého života pro pochopení, které probíhající politiky se již se na těchto křížovkách nacházejí a které ne.“

João Daniel Carvalho – člen právního společenství Sistema B Brazílie, Legal Impact Lab, a zakladatel poradenské společnosti Lobeira Environmental Consultancy

Účel: Posoudit a upravit stávající politiky (např. předpisy, sociální služby, daně atd.) tak, aby byly v souladu s vašimi prioritami dobrého života.

Před vypracováním nových politik a programů, které by změnilly strukturu vaší ekonomiky tak, aby podporovala dobrý život, je důležité posoudit sladění vašich stávajících zásad se strategií a cíli dobrého života. To vám může pomoci nejen lépe pochopit, které politiky fungují dobře a proč, ale také podpořit větší soudržnost politik, což je klíčové pro zajištění toho, abyste neplýtvali zdroji na konkurenční nebo protichůdné politiky nebo programy. Proces opětovného sladění politik bude vyžadovat zvážení, které stávající zásady je třeba postupně zrušit, upravit nebo rozšířit, aby bylo dosaženo vašich cílů dobrého života. Pokud nejprve upravíte stávající politiky, maximalizujete dopad veřejných zdrojů a usnadníte lepší koordinaci při dosahování cílů dobrého života.

Jak: hodnocení politik za použití více kritérií, občanské poroty, analýza dopadů, mezioborová fóra a fóra více zúčastněných stran, databáze politik, systémové myšlení, výzkum a analýza stávajících politik, vertikální a horizontální soudržnost politik, odborné diskuse o současném politickém prostředí, fóra pro zpětnou vazbu k politikám.

Tipy od WEAll:

- Vypracujte **přehled politických nástrojů** z různých agentur a úrovní státní správy, uspořádejte je podle jejich souladu s cíli dobrého života a určete politiky, které jsou průřezové.
- Přesuňte se od tradiční analýzy nákladů a přínosů k **hodnocení politik z hlediska jejich přínosu k současnému a budoucímu blahobytu** (s využitím hodnocení pomocí více kritérií nebo hodnocení založeného na hodnotách, jako jsou nástroje pro sestavování rozpočtu na základě rasové rovnosti).
- **Vyhodnoňte předpisy společně s posouzením moci** a zvažte, zda chrání práva těch nejzranitelnějších, nebo pouze těch nejmocnějších ve společnosti.
- Posuďte **pobídky a demotivační faktory** z hlediska toho, zda **podporují a odměňují** činnosti a chování, které jsou nejdůležitější pro vytváření kolektivního dobrého života.
- Využívejte participativní rozpočtování nebo jiné demokratické metody k **posouzení, zda jsou veřejná opatření v souladu s veřejnými prioritami** a hodnotami dobrého života.
- **Pomocí systémové analýzy zmapujte své stávající politiky** a zvažte, jak jsou vzájemně provázané, aby podpořily chování a činnosti zaměřené na dobrý život.
- Zhodnoňte současný soubor politik, abyste **určili politiky (nebo skupinu politik), které se osvědčily, a pochopili, proč.**
- Posuďte možnosti a dopady alternativní politiky **zmapováním účinků na dobrý život v různých dimenzích, skupinách a v průběhu času.**

- Zvažte **vnější politické prostředí nebo omezení**, která mohou zhoršovat kvalitu života, a vypracujte strategie pro zapojení a prosazování změn v zahraničněpolitických diskusích (viz Ekvádor).
- Při úpravě nebo rozšiřování politik **zajistěte, aby se komunity mohly přizpůsobit a sladit politiky s místním kontextem.**
- Postupně odstraňujte stávající politiky, které **omezují žádoucí chování**. To vyžaduje, abyste uznali roli politiky ekonomiky dobrého života jako politiky, která společnosti umožňuje realizovat její společné cíle, a nikoli diktovat chování.
- Uznějte **potřebu vypracovat krátkodobé politiky, které by zmírnily dopady** na ty, na něž má přechod na ekonomiku dobrého života negativní dopad.

Řídící otázka: Které politiky již neslouží vaší vizi? Které politiky jsou škodlivé a které podporují dobrý život?

Island – „Politiky z pohledu dobrého života“

Jedním z hlavních cílů Islandu při budování ekonomiky dobrého života je rovnost žen a mužů. Islandská premiérka Katrin Jakobsdottirová napsala: „Vzhledem k tomu, že vlády se při posuzování ekonomického úspěchu pomalu odvracejí od HDP jako hlavního měřítka směrem ke kritériím dobrého života, roste poptávka po progresivní politice sociální spravedlnosti... Kampaň za rovnoprávnost žen na Islandu požadovala po vládě, aby podnikla kroky k osvobození žen od společenských struktur, které je po staletí udržovaly v podřízenosti.“

Island uznal, že k dosažení tohoto cíle dobrého života potřebuje lépe porozumět dopadu svých politik na rovnost žen a mužů. To vyžadovalo jít nad rámec tradiční analýzy nákladů a přínosů politik, a proto vláda zahájila iniciativu zaměřenou na gender mainstreaming a rozpočtování, „aby byl dopad na pohlaví viditelný, takže je možné přehodnotit politiky, výdaje a zdroje příjmů v souladu s cíli rovnosti“. Tento proces trval několik let, přičemž všechna ministerstva testovala různé přístupy k gender mainstreamingu spolu s odbornými konzultacemi, jejichž cílem bylo vypracovat nová kritéria pro hodnocení stávajících a budoucích politik. Toto přehodnocení stávajících a navrhovaných politik vedlo k legislativním změnám v oblasti sexuálních a reprodukčních svobod žen, posílení zákonů o rovnosti a genderových kvót pro správní rady podniků, jakož i k politikám v oblastech, jako je všeobecná péče o děti a sdílená rodičovská dovolená.

Závazek Islandu budovat spravedlivější ekonomiku ho vedl nejen k vývoji holističtějších metod hodnocení a výběru politik, ale také k tomu, že se v roce 2018 připojil k partnerství Wellbeing Economy Government (WEGo). Stejně jako ostatní státy WEGo i Island nyní vyvinul 39 ukazatelů dobrého života založených na Cílech udržitelného rozvoje, které „slouží jako základ pro hodnocení skutečné prosperity a kvality života na Islandu“. V návaznosti na zkušenosti s genderovým rozpočtováním nyní vláda připravuje iniciativu pro rozpočtování dobrého života, která bude sloužit jako podklad pro pětileté fiskální strategie a roční rozpočty. Bude analyzovat dopad různých politických možností na kvalitu života s cílem reformovat a vytvořit soudržnou kombinaci politik, které mohou splnit islandské cíle dobrého života.

Zdroje: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2019/03/gender-equality-in-iceland-inclusive-economy-jakobsdottir.htm>
<https://www.standard.co.uk/comment/comment/iceland-wellbeing-measure-success-katr-n-jakobsdottir-a4324791.html>

Další případové studie o hodnocení stávajících politik naleznete [zde](#).

3B. Spoluvytváření nových politik pro ekonomiku dobrého života

Balíček politik pro ekonomiku dobrého života: Soubor politických iniciativ, které společně usilují o přeměnu struktury ekonomiky ve prospěch dobrého života.

„Spolupráce s různými komunitami na vytváření dobré veřejné politiky je vysoce kvalifikovaná práce. Její dopad je velký s pomocí cílené podpory veřejného sektoru, který rozšiřuje možnosti současných i budoucích generací žít dobře.“

Paul Dalziel, profesor na Lincoln University a autor knihy „Well-being Economics: The Capabilities Approach to Prosperity“

„Zapojte zúčastněné strany do procesu společné tvorby a realizace politik a pilotních projektů.“

Susana Martin Belmont – vědecká koordinátorka projektu MedTOWN, Asamblea de Cooperación por la Paz (ACPP)

Cíl: Spoluvytvářet nové a inovativní hospodářské politiky, které podpoří současný i budoucí dobrý život.

Při zavádění holističtějšího přístupu k tvorbě ekonomické politiky bude užitečné využít odborných znalostí a zkušeností ve vašich společnostech a spoluvytvářet nové politiky v oblasti ekonomiky dobrého života. Tím, že poskytnete prostor různým zúčastněným stranám, aby se smysluplně zapojily do spoluvytváření nové politické iniciativy, např. pilotních projektů nebo návrhů politických iniciativ, nejenže získáte inovativní a kontextově specifické nápady, ale také zvýšíte úroveň důvěry lidí ve vládu.

Jak: komunitní fóra, občanská shromáždění, fokusní skupiny, deliberativní průzkumy veřejného mínění, mezioborová politická fóra, participativní rozpočtování, rozpočty dobrého života, deliberativní rozvoj politiky, konference o veřejné politice, občanské konference, on-line a off-line rozhodovací prostory, městská setkání, odborná fóra, výzkum osvědčených mezinárodních postupů.

Tipy od WEAll:

- Při navrhování nových zásad a programů přehodnoťte **svou vizi, cíle a hodnoty dobrého života**.
- **Zvažte, jak by bylo možné k dosažení stejných výsledků použít různé politické nástroje** (regulace, pobídky, demotivační opatření, společné prostředky, informace, veřejná opatření), a teprve poté vyberte ten (ty), který (které) je (jsou) pro váš kontext nejvhodnější.
- Uvědomte si, že odbornost má mnoho podob, a zapojte odborníky na ekonomiku dobrého života i „**neobvyklé podezřelé**“, kteří mohou poskytnout znalosti a postřehy při spoluvytváření nových politických nástrojů.
- Identifikujte a **spoluvytvářejte nové pilotní projekty a politiky** s komunitami prostřednictvím participativního rozpočtování, komunitních fór, konferencí o veřejné politice atd.
- Věnujte čas zkoumání toho, jak rozvíjet politiky, které mohou **podporovat chování, jež se obvykle vymyká standardnímu ekonomickému myšlení** (např. štědrost, péče o životní prostředí, spolupráce atd.).
- Vynaložte zvláštní úsilí, abyste umožnili těm, kteří byli **v minulosti v oblastech politiky marginalizováni**, spoluvytvářet iniciativy (např. zapojit bezdomovce do politiky bydlení, vězně do politiky reformy vězeňství atd.).
- Při výběru politik zvažte **pohled komunity na legitimní roli a působnost vlády**. To pomůže určit, zda by například byla vhodnější regulace nebo pobídkový program.
- Dejte přednost politikám a iniciativám, které mají pozitivní přínos pro **různé cíle dobrého života**.

- **Ověřte navrhovaný balíček politik** s komunitami, prováděcími agenturami a zúčastněnými stranami.

Řídící otázky: Jak můžete navrhovat politiky založené na dlouhodobých přínosech a ne na krátkodobých problémech? Jak můžete podpořit spoluvytváření nových politik vaší společností?

Příklady strategií pro ekonomiku dobrého života

- Třídenní pracovní týden pro snížení zátěže životního prostředí a dosažení vyšší sociální pohody.
- Zavedení systému časového bankovníctví s cílem zvýšit sociální začlenění.
- Zavedení systému omezení těžby zdrojů a obchodování s nimi.
- Hraniční daň pro zelené začínající podniky na podporu udržitelné výroby.
- Daň z hodnoty pozemků, aby bylo ohodnocení pozemků veřejně dostupné.
- Všeobecný základní příjem nebo nepodmíněné peněžní transfery.
- 100% sazba dědické daně pro zvýšení mezigenerační ekonomické mobility a sociální soudržnosti.
- Všeobecná záruka zaměstnání pro zajištění stabilního zaměstnání.
- Zřízení inkubátorů sociálního podnikání na podporu podniků určených ke zvýšení společenského blahobytu.
- Zákon na ochranu práv životního prostředí.
- Daňové úlevy pro místní výrobu a spotřebu na podporu krátkých dodavatelských řetězců a zapojení podniků do místních komunit.
- Veřejné zakázky na podporu aktivit a chování v oblasti ekonomiky dobrého života.
- Reforma vlastnického práva na podporu společně sdílených statků.
- Zákony o obecně prospěšných společnostech.
- Závazný kodex chování nadnárodních společností.

Decidim Barcelona – „Technologie pro politiku dobrého života“

Po celosvětové recesi v roce 2009 vytvořila Barcelona technologickou platformu, která shromažďuje názory občanů na snahy o oživení ekonomiky. Decidim Barcelona je internetová platforma, kde občané mohli předkládat návrhy politik a pomáhat při navrhování a monitorování participativního procesu jejich výběru. V letech 2015–2016 proběhlo více než 220 000 interakcí, při nichž občané předkládali návrhy a také komentovali, diskutovali a hlasovali o návrzích ostatních. Městská rada hodnotila každý politický návrh pomocí technických a kvalitativních kritérií, přičemž nezohledňovala pouze počet hlasů, které návrh získal, ale také počet čtvrtí, které o návrhu diskutovaly, a počet organizací, které jej podpořily.

Barcelona na základě tohoto participativního procesu provedla celou řadu politických reforem. Zejména došlo k posunu směrem k remunicipalizaci a lokalizaci zdrojů a ekonomických aktiv prostřednictvím podpory družstevních obchodních modelů a využívání veřejných zakázek k posunu místní ekonomiky tímto směrem.

Zdroj: <https://www.decidim.barcelona/>

Další případové studie o spoluprábě politik ekonomiky dobrého života naleznete [zde](#).

Provádění politik pro ekonomiku dobrého života

„Máme před sebou důležitou práci. Nepochybuji však o tom, že společně dosáhneme světa, který nikoho nenechá pozadu, světa, kde se sliby plní, pro lidi a planetu, pro lidská práva a pro lidskou důstojnost.“

Amina J. Mohammed, zástupkyně generálního tajemníka OSN

Mnohé vlády se při realizaci politik potýkají s problémy velkých rozdílů mezi tím, co bylo naplánováno, a tím, co se děje v praxi. Mnohé z těchto problémů lze překonat zapojením lidí do celého procesu tvorby strategií a politik, aby jasně chápali logiku a účel politických iniciativ a mohli je přizpůsobit svému kontextu (viz oddíly 1–3). Zatímco proces vytváření strategií a politik začíná vysokou úrovní vize dobrého života a postupuje směrem dolů, skutečné dosažení této vize bude nutně probíhat „zdola nahoru“, a to prostřednictvím změn v činnostech a chování ve všech částech společnosti. Proto je pro účinnou realizaci důležité posílit postavení lidí, aby se ujali vedení při navrhování, sladování a monitorování politických iniciativ dobrého života. Přestože přesná podoba a forma implementace bude záviset na vašem kontextu, existuje několik procesů, které stojí za zvážení: 1) zmocnění k implementaci politiky na místní úrovni a 2) participativní monitorování implementace.

Stará hospodářská politika

Centralizované provádění hospodářských politik shora dolů.

Politiky prováděné izolovaně, bez koordinace a zohlednění souvisejících činností prováděných ve stejné oblasti.

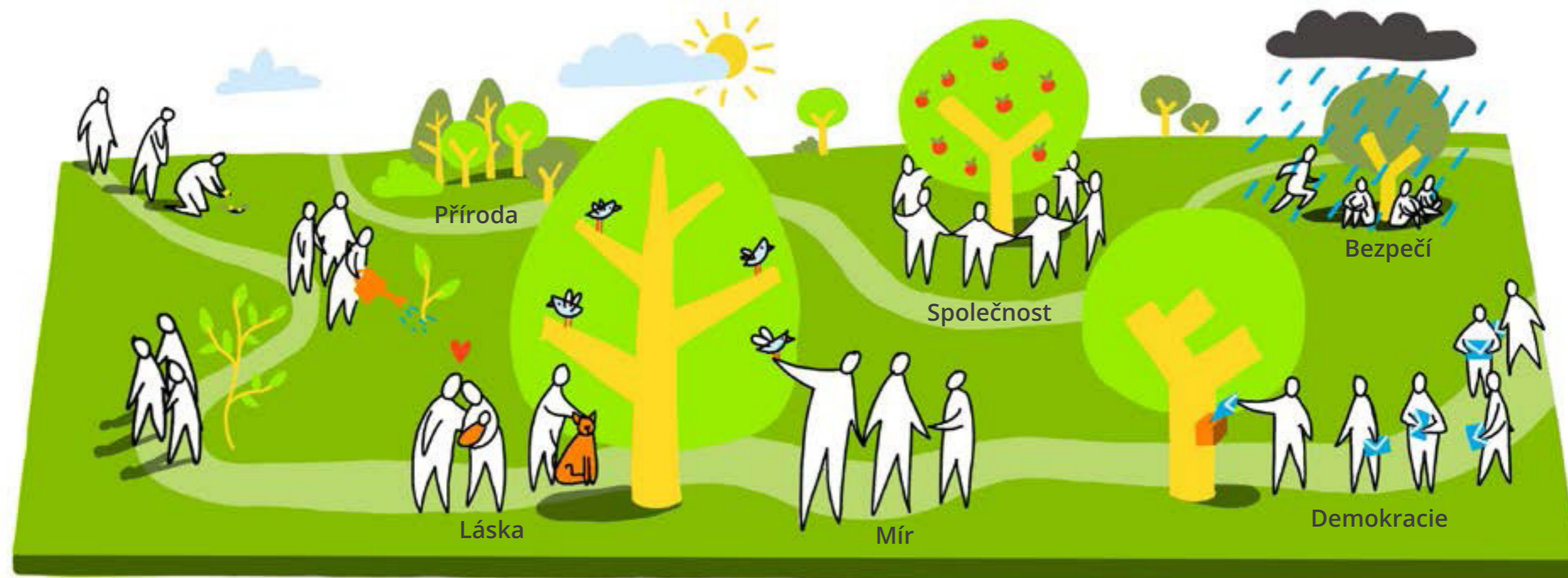
Problémy s realizací v důsledku omezeného pochopení zamýšleného dopadu a cílů politik.

Politika ekonomiky dobrého života

Decentralizované a koordinované provádění.

Uznává se vzájemná provázanost vládních agentur, soukromého sektoru, občanské společnosti a komunitních aktivit při dosahování hospodářských výsledků.

Politiky hodnocené podle přínosu k současnému a budoucímu dobrému životu.

4A. Podpora realizace politik na lokální úrovni

„Vědět, kdy poskytnout podporu a kdy se stáhnout, abyste umožnili transformační akci.“

Malin Lethová, odbornice na bezodpadový systém a zakladatelka společnosti Circulous

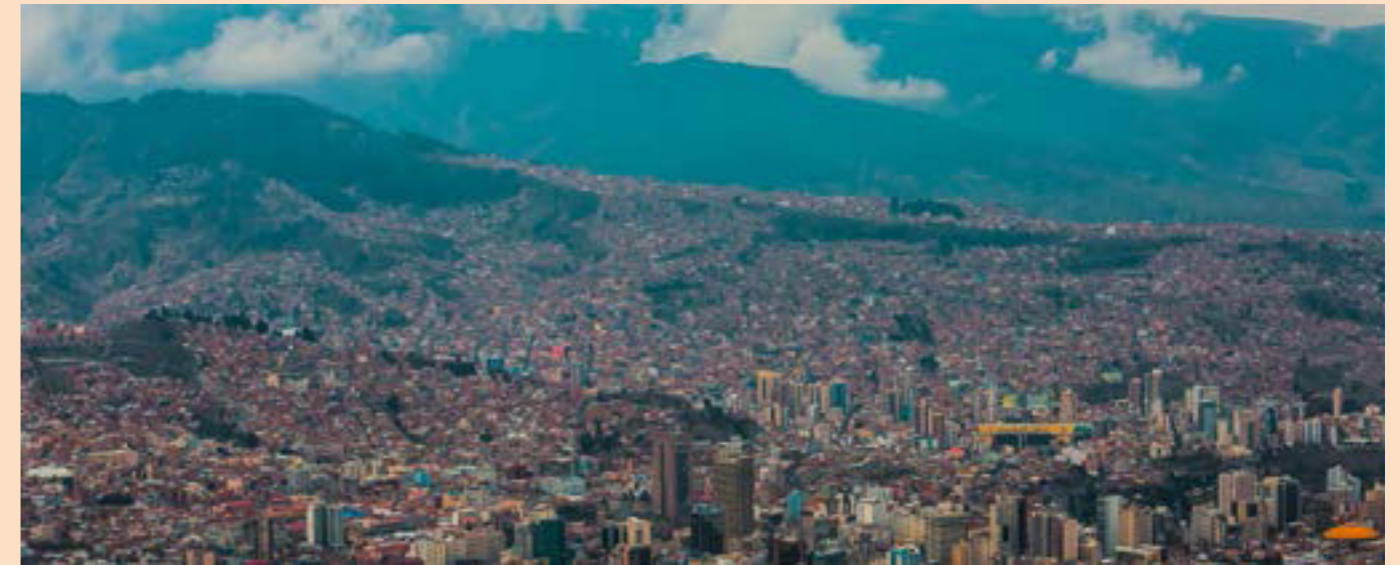
Účel: Poskytnout prostor pro koordinovanou činnost na místní úrovni při navrhování a provádění politik, aby se zajistila větší legitimita, přizpůsobivost a kontinuita politických iniciativ dobrého života. Konečné dosažení vaší vize dobrého života bude podmíněno změnami ve způsobu, jakým lidé vyrábějí a zajišťují vzájemně své potřeby. A konečná realizace vaší strategie ekonomiky dobrého života bude řízena místními aktéry, institucemi a komunitami. Efektivní místní opatření můžete podpořit tím, že poskytnete nástroje a zdroje potřebné k realizaci a vytvoříte komunikační síť na podporu transparentnosti a sdílení znalostí v průběhu celého procesu.

Jak: otevřená tvorba politiky, decentralizace, participativní hodnocení venkova, systémy řízení vztahů s občany, občanské poradní sbory, víceúrovňová a rozměrová koordinační fóra, přidělování místních zdrojů, fóra pro tvorbu akčních plánů mezi agenturami, komunitní výbory.

Tipy od WEAL:

- Určete **nejdůvěryhodnější instituce**, které budou působit jako klíčové agentury pro provádění politik (se zvláštním důrazem na instituce, které jsou tvořeny historicky marginalizovanými komunitami).
- Zajistěte **kontinuitu napříč politickými obdobími**, aby zúčastněné strany vždy věděly, s kým mají spolupracovat.
- Zajistěte dostatečné finanční zdroje, zejména v chudších oblastech, aby bylo **možné v případě potřeby iniciativy přizpůsobit a rozšířit**.
- Snažte se **omezit byrokratické překážky** pro činnost a koordinaci, kdykoli je to možné (viz Spojené království).
- Poskytněte **místním orgánům** nástroje a **mechanismy** pro koordinaci s vnějšími politickými sítěmi a institucemi.
- Vytvořte systém pro **průběžnou zpětnou vazbu, monitorování a sdílení znalostí** mezi různými prováděcími agenturami. To zahrnuje usnadnění osobních kontaktů, kdykoli je to možné.
- Zvažte **rozfázování implementace** a zhodnoťte, která postupná opatření jsou potřebná pro dlouhodobější transformaci. Například prvním krokem při provádění může být rozvoj kapacit nebo shromažďování údajů, než bude možné jednat.
- Vypracujte **krátký popis pro každou politickou iniciativu**, který jasně vysvětlí, jak navrhované politiky v konečném důsledkulepší život lidí a komunit. Zvláště důležité je podporovat narativy pro dlouhodobé transformace, aby se podpořila společenská podpora programů, které mohou přesahovat jedno volební období.
- Prostudujte předchozí **„úspěšné příklady“ implementace** a zjistěte, jaké faktory přispěly k jejich úspěchu, s jakými problémy se potýkaly a jak byly překonány.

Řídící otázka: Jak můžete využít výhod hlubokého zapojení zainteresovaných stran k testování, opakování a zdokonalování svých politik před, během a po jejich zavedení?

La Paz, Bolívie – „Barrios de Verdad“

Od roku 2005 zahájil La Paz inovativní program nazvaný „Opravdová sousedství pro La Paz“ (PBCV), jehož cílem je posílit a zlepšit životní podmínky chudých městských komunit. Program vycházel ze zákona o lidové účasti, který vybízí lidi, aby se zapojili do rozvoje své komunity tím, že se dobrovolně přihlásí do „sousedského výboru“. V prvním kroku programu PBCV měly komunity projednat a předložit strategii a návrh rozpočtu na rozvoj infrastruktury a komunity. Tyto plány zahrnovaly rozvoj silnic, zlepšení škol, iniciativy v oblasti veřejné bezpečnosti, rekreaci (zelené plochy, parky a komunitní centra), komunitní bydlení a právní reformy umožňující vlastnictví majetku a základních služeb.

Tyto programy byly navrženy s tím, že za přidělování veřejných zdrojů a dohled nad realizací těchto projektů budou nakonec zodpovědné výbory městských částí. V průběhu realizace a provádění těchto projektů by sousedské výbory monitorovaly proces, identifikovaly případné „odchylky“ a navrhovaly řešení, pokud by se objevily nějaké obtíže nebo nečekané problémy. Prostřednictvím místního operačního plánu jim byly poskytnuty dodatečné zdroje, když byly identifikovány nové doplňkové projekty, které nebyly součástí původního plánu. Po dokončení projektů pak sousedské výbory pracovaly na zajištění účinné údržby (např. recyklace, úklidové kampaně a snižování množství odpadu) a udržitelnosti projektů prostřednictvím mechanismů komunitního řízení.

Výsledky tohoto programu v oblasti snižování chudoby, hygieny, vzdělávání, zdraví, udržitelnosti životního prostředí a mnoha dalších dimenzí kvality života více než 111 000 lidí inspirovaly rozvojové agentury a další země k prozkoumání přístupů k tvorbě a provádění politik, které by více posilovaly postavení komunit.

Zdroje: <https://www.urbanagendaplatform.org/best-practice/real-neighborhoods-la-paz>
<https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2019/03/gender-equality-in-iceland-inclusive-economy-jakobsdottir.htm>

Další případové studie o posilování místní politiky naleznete [zde](#).

4B. Participativní monitorování realizace

„Pokud má komunita pocit, že bude součástí monitorování a hodnocení, pak se bude mnohem více zapojovat a podílet na tvorbě cílů a politik.“

Jacque McGlade – profesorka, University College London.

Cíl: Umožnit místním komunitám průběžně sledovat a poskytovat zpětnou vazbu k politikám dobrého života.

Aby byla zachována transparentnost, podpořena důvěra a účinné provádění vašich politik ekonomiky dobrého života, musí být místním komunitám umožněno monitorovat provádění a kontrolovat, zda je dosaženo plánovaných výsledků. Abyste to umožnili, budete chtít vyvinout metody, díky nimž vám lidé, zejména ti, jejichž hlasy nejsou běžně slyšet, budou moci poskytovat zpětnou vazbu po celou dobu provádění. Hlavním cílem je provádět realizaci způsobem, který je strategický a zaměřený na cíl, a zároveň poskytuje prostor pro přizpůsobení nebo změnu, pokud se objeví neočekávané problémy.

Jak: mechanismy vzájemné odpovědnosti, komunitní hodnotící karty, rozvoj monitorovacích systémů, participativní hodnocení, participativní ukazatele, komunitní fóra pro zpětnou vazbu, víceúrovňové systémy zpětné vazby a sdílení informací.

Tipy od WEAll:

- Zahrňte do prováděcích plánů **mechanismy pro průběžné zapojení komunity** a zpětnou vazbu pro realizaci politik a jejich dopadů.
- Poskytněte **nástroje a metody pro průběžné shromažďování údajů** na všech úrovních (např. priority dobrého života, oblasti politických zásahů, výchozí hodnoty realizace atd.).
- Po celou dobu realizace shromažďujte **příběhy zaměřené na lidi**, které vypovídají o tom, jaký dopad mají politiky na životy a životní prostředí.
- Podporujte **sdílení znalostí** o osvědčených postupech a problémech **mezi prováděcími agenturami**.
- Vypracujte **pohotovostní plány a podpůrné sítě** pro případ, že by implementace selhala nebo měla nepříznivé účinky.
- Podporujte **mechanismy komunitní odpovědnosti** pro účinné provádění a monitorování.
- Pravidelně reflektujte s komunitami jejich priority dobrého života a buďte ochotni je včas upravit.
- Využívejte **„barometry“ dobrého života na veřejných místech**, aby myšlenky a hlasy lidí a komunit byly průběžně slyšet.

Řídící otázka: Jak vám mohou místní znalosti a údaje pomoci zlepšit provádění a dopad politik?

Porto Alegre, Brazílie – „Průběžné inovace při navrhování a realizaci politiky posilování“

Město Canoas, které je součástí metropolitní oblasti Porto Alegre v Brazílii, se stalo předním příkladem účasti občanů a transparentnosti veřejné správy. Od roku 2009 začaly místní orgány experimentovat a inovovat participativní přístupy k tvorbě a realizaci politik a hledat řešení problémů rychle rostoucího města.

Město vytvořilo systém široké občanské participace, který nyní zahrnuje širokou škálu nástrojů pro přímé propojení tvůrců politik s občany v průběhu celého procesu tvorby politik a pro zajištění průběžné zpětné vazby a zapojení v průběhu celého procesu implementace. Mezi tyto participativní nástroje patří např.:

- **Kongres města Canoas 2011–2021:** zapojil se do celoroční diskuse, v níž občané navrhovali a diskutovali o budoucnosti města. Tento proces byl zakončen konferencí s více než 600 delegáty, na níž byla vypracována strategická vize města na příštích 10 let.
- **Otevřená komunitní setkání pro víceleté plánování,** na nichž se podíleli občané jednotlivých čtvrtí, aby si vyslechli návrhy prioritních politik a programů pro příští čtyři roky.
- **Odvětvové plány:** Proběhla řada komunitních diskusí s cílem určit priority, strategie a strukturu poskytování služeb vázaných na konkrétní výsledky v oblasti dobrého života, včetně zdraví, vzdělávání a hygieny.
- **Participativní rozpočet:** Občané v každoročním hlasování určují prioritní politiky a služby pro své čtvrti. Město každoročně vyčlení třetinu svého rozpočtu, kterou určují občané.
- **Projekty Lepší susedství:** Občané mohou rozhodnout o tom, kam se přidělí 50 % z daně z nemovitostí a městského území (IPTU) na místní projekty a iniciativy. Každý projekt vyžaduje, aby 20 % nákladů na projekt bylo pokryto dobrovolnickou prací a/nebo dary materiálu či služeb.
- **Zapojení do podnikání:** Na půlročních setkáních, na která jsou zvány všechny společnosti, diskutují zástupci zaměstnanců a podniků o problémech a politických návrzích.
- **Rada pro hospodářský a sociální rozvoj:** Jednou za dva měsíce se schází 50 odborníků z různých oblastí politiky, aby v rámci transparentního a společného dialogu posuzovali a přezkoumávali veřejné politiky obce.
- **Plenární zasedání veřejných služeb:** V každém pololetí se koná v každém městském obvodu, kde místní samospráva prezentuje stav různých politik a programů a odpovídá za dosažení svých cílů, přičemž občané mohou poskytovat zpětnou vazbu a návrhy hlavním a dalším tvůrcům místní politiky.
- **Politická činnost na ulici:** Starosta, místostarosta a tajemníci městského úřadu mají každou sobotu stánek na ulici, kam mohou občané přijít a diskutovat o prioritách a stížnostech týkajících se dobrých životních podmínek.
- **Starosta na nádraží:** Každý čtvrtek v době dopravní špičky otevírá starosta v jedné ze stanic metra prostor pro veřejný dialog, kam může kdokoli přijít a diskutovat o svých problémech se současnou politikou nebo programy.
- **Veřejná slyšení:** Konají se každé pondělí a 20 občanů na nich může diskutovat se starostou a kabinetem o problémech nebo návrzích.
- **Agora v Rede:** Virtuální nástroj, který umožňuje týdenní online dialog o politických otázkách mezi obyvatelstvem a starostou a tajemníky městského úřadu prostřednictvím videa a dalších multimediálních možností.
- **Dům rad:** prostor, který sdružuje 33 obecních rad a poskytuje lidské zdroje a potřebné materiály, aby bylo možné účinněji koordinovat práci různých místních orgánů.

Za sedm let fungování současné městské správy se do ní prostřednictvím nástrojů systému lidové a občanské participace zapojilo více než 170 000 lidí.

Zdroj: <https://oidp.net/distinction/en/candidacy.php?id=1149>

Další případové studie o participativním monitorování hospodářských politik dobrého života naleznete [zde](#).

Hodnocení dopadů politik na dobrý život

„Zlepšení kvality našich životů by mělo být hlavním cílem veřejných politik. Veřejné politiky však mohou přinést nejlepší ovoce pouze tehdy, pokud jsou založeny na spolehlivých nástrojích pro měření zlepšení, které chtějí v našich životech přinést.“

Ángel Gurría, generální tajemník OECD

Žijeme ve složitém, propojeném a neustále se měnícím světě. Bez ohledu na to, jak prozíravé, strategické nebo na důkazech založené jsou vaše politiky, zjistíte, zda se díky nim zlepšila kvalita života, až poté, co budou nějakou dobu fungovat. Pouze díky procesu pokusů a omylů, přizpůsobování a inovací budete schopni najít politická řešení, která nejlépe odpovídají vašemu konkrétnímu kontextu, hodnotám a cílům. Tento proces učení se praxí spočívá v posuzování zlepšení v sociální a ekologické oblasti a také v reflexi a přizpůsobení samotného procesu tvorby politiky. Hodnocení v průběhu celého procesu navrhování politik pomáhá identifikovat vzájemné vazby, dopady a změny v kvalitě života, jakož i neočekávané překážky a urychlovače změn.

Při hodnocení dopadů politik na kvalitu života může být užitečné: 1) pravidelně hodnotit dobrý život a 2) identifikovat osvědčené postupy a poznatky pro zlepšení.

Stará hospodářská politika

Ekonomika hodnocená podle produktivity, zaměstnanosti a růstu HDP.

Hodnocení zvažovaná až na konci procesu tvorby politik.

Jednorázová hodnocení ke zjištění dopadů konkrétních projektů nebo iniciativ.

Neochota uznat selhání politik nebo nezamýšlené důsledky.

Politika ekonomiky dobrého života

Hospodářství hodnocené na základě zlepšení kvality života.

Hodnocení v každé fázi politického cyklu s průběžným zapojením komunity, aby se zjistilo, co se osvědčilo a proč.

Průběžné monitorování a hodnocení s vědomím, že transformace ekonomiky může trvat dlouho a dopady na kvalitu života nemusí být zřejmé okamžitě.

Uznání, že na cestě k ekonomice dobrého života se můžeme poučit z úspěchů i neúspěchů.

5A. Hodnocení dobrého života

Hodnocení dobrého života:
Celostní hodnocení změn sociální
a ekologické pohody.

„Zhodnoťte, co funguje dobře
a kde jsou problémy a příležitosti
ke zlepšení. Zvažte, zda
jsou zapotřebí nové způsoby
měření.“

Andrea Kane Frank, Chesapeake
Counseling and Consulting, za-
kladatelka raising human.kind

Účel: Sledovat sociální a ekologickou kvalitu života v průběhu času
a zjistit případné posuny nebo změny.

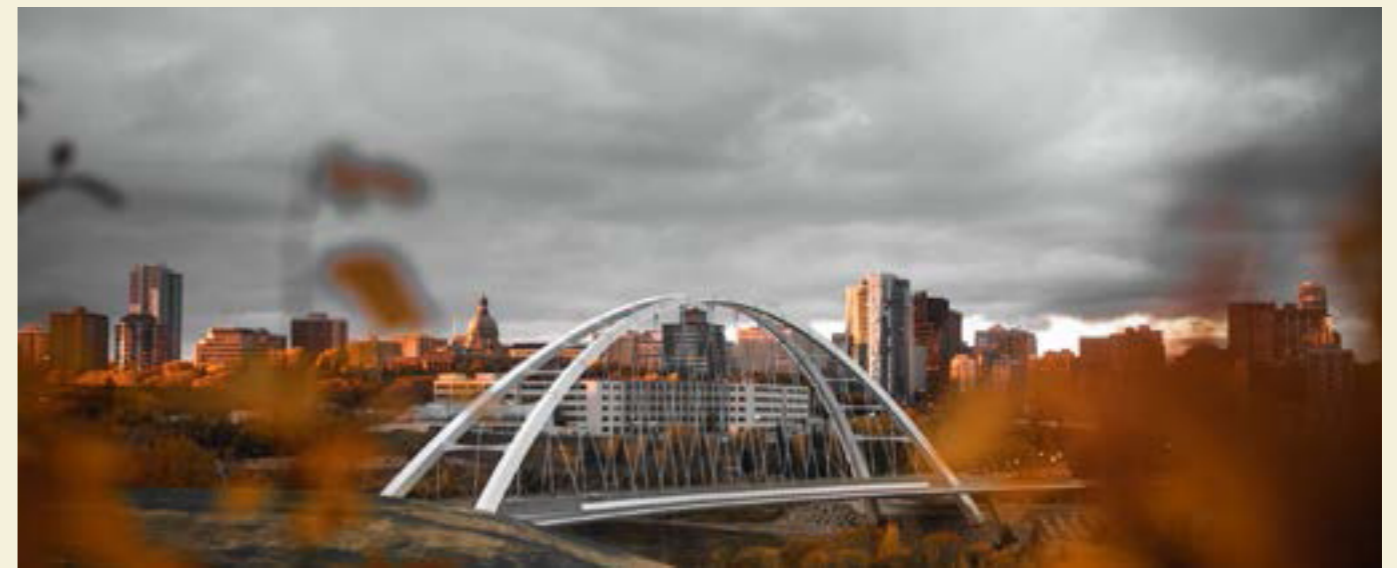
Provádění pravidelných hodnocení a evaluací vám pomůže lépe pochopit příčinné vztahy mezi dimenzemi dobrého života, abyste mohli zlepšit procesy navrhování strategie. Tato pravidelná hodnocení jsou také důležitým způsobem, jak informovat o ekonomickém pokroku z hlediska změn kvality života, což bude důležité pro přípravu informací pro veřejnost o účelu ekonomiky a naší roli v ní. Ačkoli je hodnocení představeno až na konci této příručky, budete chtít provádět a využívat hodnocení v průběhu celého procesu tvorby politik, abyste získávali informace o své strategii, politikách a realizacích.

Jak: [zprávy o kvalitě života](#), [zprávy o výsledcích spolupráce](#), [databáze dobrého života](#), [hodnocení ekosystémů](#), [průzkumy využití času a kvality života](#), [teorie změny](#), [participativní hodnocení](#), [systémová analýza](#), odborná fóra, shromáždění občanů, příběhy.

Tipy od WEAll:

- **Pravidelně zveřejňujte hodnocení kvality života** ve formě zpráv a zapojte média a komunity do diskusí o dosaženém pokroku (viz [Skotsko](#)).
- Využijte **intervenční logiku nebo teorii změny** vypracovanou během procesu tvorby politik k určení konkrétních cílů a ukazatelů dopadu, které mohou pomoci sledovat posuny na všech úrovních.
- Zajistěte, aby **byl plán monitorování a hodnocení zohledněn na začátku** a v průběhu procesu tvorby politik, aby byl vypracován strukturovaný plán pro sběr dat, zapojení, koordinaci atd.
- Identifikujte oblasti, **kde je zapotřebí více informací nebo údajů o kvalitě života**, aby bylo možné v budoucnu informovat o procesech tvorby politik a zahrnout tyto poznatky do budoucího plánování monitorování a hodnocení.
- Zjistěte, zda došlo k nějakým **významným změnám kvality života** v určitých oblastech nebo u určitých demografických skupin, přičemž zvláštní pozornost věnujte změnám v případě zranitelných skupin a životního prostředí.
- Při provádění komplexního hodnocení blahobytu (sociálního, environmentálního a ekonomického) posuzujte změny v čase s **cílem pochopit vztahy a možné příčinné souvislosti** v systému (viz [Jihoafrická republika](#)).
- **Podporujte diskusi o celkové výkonnosti v oblasti kvality života** a o tom, zda se víze dobrého života změnila.
- **Využijte osobní příběhy získané** v průběhu procesu tvorby politik k doplnění kvantitativní analýzy pro posouzení stavu a pokroku kolektivní kvality života.
- Vytvořte **databázi dobrého života**, aby veřejnost měla přístup k údajům o kvalitě života a mohla je využívat pro nezávislý výzkum a analýzu.

Řídící otázka: Jak můžete nejlépe sledovat změny v kvalitě života a pochopit, co k těmto změnám vedlo?

Edmonton, Kanada – „Index skutečného blahobytu“

Edmontonský index blahobytu (Genuine wellbeing index), který se skládá z ukazatelů skutečného pokroku (Genuine Progress Indicators – GPI), byl sestaven na objednávku hlavního ekonoma města Edmonton v roce 2008. Edmontonský index blahobytu a hodnocení kvality života představovaly systém měření pokroku města v rámci jeho desetiletého strategického plánu „Cesta vpřed“ a nabízely odpovědi na otázku: Je ekonomický pokrok Edmontonu udržitelný z hlediska dalších podmínek kvality života a blahobytu?

Analýza GPI zkoumala trendy a vzájemné vztahy hospodářského růstu (měřeného reálným HDP na obyvatele) se 47 dalšími ukazateli kvality života. Výsledkem je účet stavu blahobytu pro město Edmonton.

Oddělení strategického plánování a hlavní ekonom shledali index GPI/Wellbeing Index užitečným pro:

- Sledování celkových ekonomických, sociálních, zdravotních a environmentálních podmínek a trendů.
- Poskytování přehledu o blahobytu města na vysoké úrovni rozhodovacím orgánům a občanům.
- Nabídku souvislostí pro informování a řízení každoročních politických a rozpočtových rozhodnutí města.
- Posouzení vzájemných vztahů a korelací mezi klíčovými ekonomickými ukazateli a ukazateli kvality života a využití těchto informací k vytvoření budoucích prognóz kvality života.
- Stanovení dopadů a hodnoty politiky dobrého života pro kapitálové a provozní výdaje obcí.

Zdroj: [Yannick Beaudion, David Suzuki Foundation & Mark Anielski, Anielski Management Inc.](#)
Další případové studie o hodnocení kvality života naleznete [zde](#).

5B. Identifikace osvědčených postupů a získaných zkušeností

„Po implementaci pokračujte v naslouchání. Buďte připraveni přiznat, že něco nefunguje, změnit přístup, zkusit to znovu, experimentovat.“

Dr. Andy Turner, odborný referent pro veřejné zdraví a vedoucí zdravotní politiky, Liverpool City Region Combined Authority

Cíl: Zlepšit účinnost procesů tvorby politik na základě úspěchů a poučení se z neúspěchů.

Přeměna struktury vaší ekonomiky bude trvat dlouho a bude vyžadovat neustálé experimentování, přizpůsobování a učení, abyste zjistili, co ve vašem konkrétním kontextu funguje a co ne. Využitím participativních přístupů k tvorbě politik podpoříte a posílíte systémy správy ekonomických záležitostí, které vám mohou pomoci v lepším sladění politiky se společenskými hodnotami a cíli v průběhu času. Monitorování a hodnocení jsou mocnými nástroji, které vám mohou pomoci ukázat rychlá vítězství, pokrok v kvalitě života a poučit se z neúspěchů politik. Přiznání neúspěchů může být politicky náročné, ale podporou nepřetržitého veřejného dialogu a diskuse můžete lidem pomoci, aby si uvědomili kompromisy, nezamýšlené důsledky a složitost dosažení cílů dobrého života.

Prostřednictvím průběžných hodnocení a diskusí získáte cenné informace, které vám pomohou nejen zlepšit dopad politik, ale také způsob jejich navrhování a provádění.

Jak: kvantitativní mapování dopadu, politické učení, fokusní skupiny, mezioborová diskusní fóra a diskusní fóra více zúčastněných stran, participativní hodnocení, reflexe dopadu, podávání zpráv a šíření osvědčených postupů a poznatků.

Tipy od WEAll:

- Zohledněte **změny v celkové kvalitě života** i dopady hospodářských politik zaměřených na dobrý život.
- Identifikujte komunity, oblasti nebo jednotlivce, u nichž **měly politiky silný dopad na kvalitu života**, a diskutujte o tom, co se lze naučit a zopakovat jinde, v závislosti na příslušných souvislostech.
- Využívejte **kvantitativní/statisticky podložené kontrafaktuální hodnocení dopadů**, které stanoví příčinnou souvislost mezi politikou a dopadem, **spolu s kvalitativním hodnotícím výzkumem**, aby se zjistilo, co fungovalo, a poskytl se ucelený pohled na příčinnou souvislost (tj. proč to fungovalo).
- **Budte otevření kritice politik** nebo negativní zpětné vazbě, abyste se dozvěděli, proč nefungují nebo jak by mohly být reformovány, aby měly větší dopad.
- Diskutujte o možných **nových cílech nebo nedostatcích týkajících se kvality života**, které je třeba zvážit.
- Věnujte zvláštní pozornost **nezamýšleným dopadům** a zvažte vztahy mezi jednotlivými dimenzemi.
- Identifikujte **neočekávané překážky dopadů** a diskutujte o strategiích jejich překonání.
- Zvažte **získané zkušenosti, pokud jde o samotný proces tvorby politik**. Které aspekty se osvědčily? Kde je možné je v budoucnu zlepšit?
- **Provádějte kvantitativní hodnocení jak „zdola nahoru“** (např. počínaje změnami v akčním plánu, poté v oblastech ekonomické intervence, poté v cílech dobrého života), **tak „shora dolů“** (např. počínaje cíli dobrého života atd.), abyste pochopili různé příčinné souvislosti.
- **Publikujte a sdílejte osvědčené postupy** se svou komunitou a světem.

Řídící otázka: Jak se můžete poučit ze svých inovací a experimentů a kde a s kým je budete sdílet, abyste dosáhli většího dopadu?

Nový Zéland – navázání na rozpočet dobrého života na rok 2019

V květnu 2019 vzbudil Nový Zéland mezinárodní pozornost tím, že jako první na světě přijal tzv. „Rozpočet dobrého života“. Rozpočet začínal vizí dobrého života:

„Dobrý život znamená, že lidé jsou schopni vést plnohodnotný život, který má pro ně smysl, rovnováhu a význam. Poskytnout více Novozélandčanům možnost těšit se z dobrého života vyžaduje řešit dlouhodobé problémy, kterým jako země čelíme, jako je krize duševního zdraví, dětská chudoba a domácí násilí. Znamená to zlepšit stav našeho životního prostředí, sílu našich komunit a výkonnost naší ekonomiky. (Rozpočet dobrého života, 30. května 2019)

Cílem rozpočtu dobrého života bylo vytvořit nový přístup k hospodářské politice, který by zohledňoval hospodářské, environmentální a sociální cíle společně. Do návrhu politik byly začleněny tři základní principy:

1. **Spolupráce jednotlivých agentur napříč státní správou při hodnocení, vytváření a provádění politik, které zlepšují kvalitu života.** Příkladem tohoto posunu bylo, že ministerstvo financí nyní při předkládání rozpočtových návrhů vyžaduje spolupráci napříč ministerstvy. To vedlo ke spojení deseti agentur, aby společně předložily návrh například na pomoc při řešení rodinného a sexuálního násilí.
2. **Zaměření na výsledky, které uspokojují potřeby současných generací, a zároveň myslet na dlouhodobé dopady pro generace budoucí.** Na základě svých hodnocení kvality života vláda určila pro rozpočet na rok 2019 pět prioritních oblastí kvality života: Zlepšení duševního zdraví; snížení dětské chudoby; řešení nerovností, s nimiž se potýkají původní obyvatelé tichomořských ostrovů a Maorové; prosperita v digitálním věku; přechod na nízkoemisní a udržitelnou ekonomiku.
3. **Sledování pokroku pomocí širších měřítek úspěchu, včetně zdraví lidí, komunit, životního prostředí a veřejných financí.** To zahrnovalo přepracování rozpočtové dokumentace tak, aby bylo zřejmé, jak jakákoli politika nebo iniciativa, včetně vládní rozvahy a správy majetku, přispěla ke zlepšení kvality života.

Vláda vyjádřila odhodlání navázat na úspěchy a poznatky z rozpočtu na rok 2019 a napsala, že: „Dosažení skutečné a trvalé změny ve způsobu tvorby rozpočtů a politik vyžaduje čas. Víme, že dlouhodobé problémy, jako je dětská chudoba, nerovnost a změna klimatu, nemůžeme smysluplně řešit prostřednictvím jediného rozpočtu. Proto se vláda zavázala, že v rozpočtu na rok 2020 a v dalších letech bude uplatňovat přístup zaměřený na kvalitu života, aby navázala na úspěchy našeho prvního takto zaměřeného rozpočtu.“

Zdroj: <https://www.treasury.govt.nz/publications/wellbeing-budget/wellbeing-budget-2020-html>

Další kroky

V této příručce jsme se zabývali některými důležitými úvahami a postupy při navrhování ekonomiky dobrého života, ale je třeba udělat ještě mnoho práce. Hnutí za ekonomiku dobrého života je stále mladé. V době psaní tohoto článku jsme svědky obnoveného zájmu o měření kvality života, ale zůstává otázkou, jak tyto ukazatele využít ke smysluplné změně našeho chápání hodnot, našich ekonomických systémů a našeho kolektivního rozhodování. Doufáme, že tento průvodce pomůže posunout diskusi kupředu a poskytne vám několik nápadů, jak prakticky začít budovat ekonomiku dobrého života ve vašem prostředí.

Jste lídrem tohoto hnutí a zkušenosti, postupy a nástroje, které si osvojíte při budování ekonomiky dobrého života, budou pro budoucí lídry neocenitelné. Doufáme, že v příštích měsících a letech využijeme tohoto průvodce jako výchozí bod pro diskuse a politické workshopy, na kterých budeme moci společně prozkoumat procesy a výzvy spojené s tvorbou politik ekonomiky dobrého života. Vaším úkolem je ukázat světu, že ekonomika dobrého života je nejen možná, ale že již probíhá. Naším úkolem je zajistit, abyste na to nebyli sami, abyste měli podporu předních organizací, akademiků a tvůrců změn v této oblasti při vytváření nových a inovativních hospodářských politik, které mohou změnit a inspirovat svět.

Ozvěte se nám, prosím, a dejte nám vědět o své cestě k tvorbě politik ekonomiky dobrého života a podělte se s námi o případové studie, nástroje nebo tipy, které mohou tuto příručku zlepšit a rozšířit.

Průvodce tvorbou politik pro ekonomiku dobrého života

